

Förskolans läroplan i Kronoby kommun

Innehåll

Förord

1	Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål.....	1
1.1	Förpliktelser som styr förskoleundervisningen	1
1.2	Förskoleundervisningen under lärtiden	3
1.3	Synen på lärande	3
1.4	Värdegrunden.....	4
2	Mångsidiga kompetenser i förskoleundervisningen	5
2.1	Förmåga att tänka och lära sig	5
2.2	Kulturell och kommunikativ kompetens	5
2.3	Vardagskompetens	5
2.4	Förmåga att delta och påverka.....	6
2.5	Multilitteracitet och digital kompetens.....	6
3	Mångsidiga arbetsätt	6
3.1	Gemensamma mål förverkligas genom lärområden	7
3.1.1	Mina många uttrycksformer	7
3.1.2	Språkets rika värld	8
3.1.3	Jag och vår gemenskap.....	8
3.1.4	Jag utforskar min omgivning	9
3.1.5	Jag växer och utvecklas.....	11
3.2	Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet	12
3.3	Specifika frågor angående språk och kultur	12
	Annan språklig och kulturell bakgrund i förskoleundervisningen	13
4	Principer för utvecklandet av verksamhetskulturer	13
4.1	Lärmiljöer i förskoleundervisningen.....	15
4.2	Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna	16
	Samarbete inom förskoleundervisningen	16
	Samarbete med vårdnadshavarna	16
	Samarbete vid övergångarna	16
5	Stöd för barnets växande och lärande	18
5.1	Principerna för stöd.....	18
5.2	Samarbete med vårdnadshavaren i samband med stöd.....	19
5.3	Allmänt stöd	19
5.4	Intensifierat stöd	20
	Pedagogisk bedömning.....	20
	Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd	20

5.5	Särskilt stöd	21
	Pedagogisk utredning	21
	Beslut om särskilt stöd.....	22
	Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas	22
	Förlängd läroplikt.....	23
5.6	Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning	24
	Specialundervisning på deltid.....	24
	Tjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att kunna delta i undervisningen.....	24
6	Elevvård	26
6.1	Yrkesövergripande grupper leder arbetet.....	27
6.2	Gemensam elevvård	27
	Förskolornas elevvårdsgrupper	28
6.3	Individuell elevvård	28
6.4	Tystnadsplikt och samtycke.....	30
	Samtycke	30
6.5	Anvisningar för dokumentation.....	31
6.6	Planer för elevvården	32

Bilagor

1. Förstaveckan blankett
2. Barnets utvärdering höst och vår
3. Barnets plan
4. Vårdnadshavares utvärdering, vår
5. Förskolintyg
6. Veckoplanering
7. Temaplanering
8. Personalens självvärdering,
9. Personalens teamvärdering

Förord

Statsrådet utfärdade den 28 juni 2012 en förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (Statsrådets förordning 422/2012).

Förordningen fastställer mål för förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen, påbyggnadsundervisningen och undervisningen som förbereder för den grundläggande utbildningen.

Utbildningsstyrelsen har, den 22 december, 2014, fastställt nya grunder för läroplanen för förskoleundervisningen. Kronoby kommuns nya lokala läroplan för förskolan baserar sig på Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014. Läroplanen för Kronoby kommuns förskolor tas i bruk 1.8.2016.

Syftet med den lokala läroplanen är att förverkliga en högklassig och enhetlig förskoleundervisning i hela kommunen. Anledningen till uppgörandet av en ny läroplan är de utmaningar som förändringarna i barnens uppväxtmiljö och förskolans verksamhet ställer idag och i framtiden. Förskoleundervisningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran, där målen inom olika delområden är relaterade till varandra och formar grunden för verksamhetskulturen.

Den lokala läroplanen har utformats av en arbetsgrupp bestående av tre verksamma barnträdgårdslärare från kommunens förskolor, en dagvårdsledare och en projektkoordinator med finansiering från Undervisnings- och Kulturministeriet. Läroplansarbetsgruppen har även haft regionalt samarbete med andra läroplansgrupper. Under arbetet med den lokala läroplanen har förskolans personal och vårdnadshavare varit delaktiga på olika sätt. Områdesvis görs årligen en enhetsspecifik verksamhetsplan som beskriver förskolans mål och visioner.

En sammanfattning av läroplanens väsentliga innehåll har skilt utarbetats i text och bild. Den kan användas för att informera vårdnadshavarna, beslutsfattarna och vid stadieväxlingarna. I föreliggande text hänvisas också till bilagor som används i förskoleverksamheten. Bilderna i den lokala läroplanen och sammanfattningen är illustrerade av Janet Storränk.

Det är viktigt att genom samarbete trygga en enhetlig lärtig för barnen från småbarnspedagogik, förskoleundervisning till grundläggande utbildning. Alla förskolor i Kronoby kommun arbetar utifrån den föreliggande lokala läroplanen.

Kronoby 15.6.2016

Carina Ahlström

Dagvårdschef

1 Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål

Förskolan är en viktig tidsperiod i barnets liv. Förskoleundervisningen ska planeras och genomföras så att barnen har möjlighet att bli inspirerade, experimentera och att lära sig nytt. Barnens utveckling inom de olika kunskaps- och färdighetsområdena breddas genom att de agerar och är aktiva och leker i mångsidiga lärmiljöer. I förskoleundervisningen ska barnen ges tillfälle att kommunicera på olika sätt och att stärka sina sociala färdigheter. Målet är att barnen förstår att de själva är unika och att alla människor är likvärdiga.

Småbarnspedagogiken inklusive förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling och lärande bilda en logiskt framskridande helhet som lägger grund för ett livslångt lärande. Förskoleundervisningens centrala uppdrag är att främja barnets förutsättningar att växa, utvecklas och lära sig. Undervisningen ska utgå från barnet. Undervisningens uppdrag är att stärka barnets positiva självbild och uppfattning om sig själv som lärande individ. Förskoleundervisningen ska utvecklas enligt principen om inkludering (alla är delaktiga). Förskoleundervisningen har stor betydelse när det gäller att på ett tidigt stadium upptäcka behov av stöd för växande och lärande, att ge stöd och samtidigt förebygga svårigheter.

1.1 Förpliktelser som styr förskoleundervisningen

Förskolan är obligatorisk i hela Finland från 1.8.2015. Vårdnadshavarna ska se till att barnet deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisning uppnås. I förskoleundervisningen är undervisningsspråket svenska. De barn som önskar erhålla finskspråkig förskoleundervisning anvisas plats i Karleby eller Kaustby.

Personalen inom undervisningssektorn är bunden av lagstiftningen gällande tystnadsplikt. Uppgifter som är sekretessbelagda är bland andra uppgifter som gäller barnets och deras familjemedlemmars personliga förhållanden. Alla som arbetar med barn har skyldighet att anmäla om man misstänker att ett barn på något sätt far illa.

Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, elev- och studerandevårdslagen samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om förskoleundervisning ska barnets bästa i första hand beaktas.¹ Då undervisningen ordnas ska också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa beaktas. Sådana är bland annat lagen om likabehandling, jämställdhetslagen, Europakonventionen om mänskliga rättigheter och FN:s konvention om barnets rättigheter. Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Kommunen är skyldig att ordna förskoleundervisning för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar. Förskoleundervisningen kan ordnas i daghem och i skolor. Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, elev- och studerandevårdslagen samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

¹ Lag om grundläggande utbildning 3 a § (163/2022)

I förskoleundervisningen är undervisningsspråket antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än de som fastställs i lagen om grundläggande utbildning, om det inte äventyrar barnens möjligheter att följa med undervisningen. Om detta bestäms närmare i avsnittet Specifika frågor angående språk och kultur.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är målet för förskoleundervisningen att stödja barnens utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Målet för förskoleundervisningen är enligt lagen att som en del av småbarnspedagogik förbättra barnens inlärningsförutsättningar. Förskoleundervisningen ska också främja bildning och jämlikhet och undervisningen ska ges på tillräckligt lika villkor i hela landet. Målen för undervisning och fostran beskrivs närmare i statsrådets förordning.

Förskoleundervisningen omfattar i allmänhet ett läsår och ska ges under minst 700 timmar. För barn som omfattas av förlängd läroplikt beskrivs alternativen i avsnittet Särskilt stöd. Förskoleundervisningen ska ordnas så att barn som deltar i förskoleundervisning har möjlighet att använda andra tjänster inom småbarnspedagogiken.

Förskoleundervisningen ska genomföras enligt en lokal läroplan som utarbetats utgående från grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Förskoleundervisningen ska på ett positivt sätt ta hänsyn till barnens olika språkliga, kulturella och religiösa bakgrund eller åskådning. Barnens åsikter ska beaktas och utvecklingen av deras identitet stödjas.

I lagstiftningen som berör förskoleundervisningen betonas vårdnadshavarnas delaktighet. Vårdnadshavarna har rätt att få information om förskoleundervisningens mål och verksamhet redan innan anmälan till förskoleundervisningen sker och om sitt barns förskoledag under året i förskolan. Vårdnadshavarnas åsikter och den information och respons som de ger ska beaktas när man utvecklar förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen, läromedlen och redskapen som används i undervisningen samt behövlig elevvård är avgiftsfria. Barnen ska varje förskoledag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Barn som deltar i förskoleundervisning har rätt till en trygg och säker studiemiljö. Tryggheten och säkerheten ska beaktas i lärmiljöerna och i all verksamhet i förskolan. En verksamhetskultur som bygger på ömsesidig respekt och omsorg och lärmiljöer som lämpar sig för förskoleundervisningen skapar goda förutsättningar för att barnen ska känna sig trygga och säkra. Barnen ska individuellt och i grupp handledas till att ta ansvar för sitt eget beteende och för att ingen i gruppen blir mobbad eller diskriminerad eller orsakar fara för någon annan². Trygghets- och säkerhetsfrågor beskrivs närmare i samband med Verksamhetskultur som stödjer växande och lärande och Elevvård. Vid anordnandet av undervisning ska dessutom beaktas föreskrifter om arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd samt föreskrifter om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. I förskoleundervisningen kan fostrande samtal och disciplinära åtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning användas på ett för förskoleundervisningen anpassat sätt. Utbildningsanordnaren ansvarar för uppgörandet av den plan som lagen förutsätter. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en skild plan.

² Lag om grundläggande undervisning 35 § (163/2022)

Kommunen eller en anordnare som beviljats tillstånd att ordna förskoleundervisning kan köpa förskoletjänsterna av en offentlig eller privat serviceproducent. Utbildningsanordnaren ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de lagar som gäller förskoleundervisning, tillståndet att ordna förskoleundervisning och enligt föreliggande läroplansgrunder.

1.2 Förskoleundervisningen under lärtigen

Förskoleundervisningen har i enlighet med statsrådets förordning³ som särskilt mål att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens förutsättningar för utveckling och lärande. Förskoleundervisningen ska stärka barnens sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva upplevelser av lärande. I förskoleundervisningen ska varierande pedagogiska metoder användas och barnens intressen respekteras när undervisningen ordnas. Olika former av lek ska ständigt ingå i förskoleundervisningens verksamhet. Vårdnadshavarna är viktiga samarbetsparter vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Stödet för växande och lärande samt elevvården ordnas vid behov genom yrkesövergripande samarbete.

Personalen ska samarbeta med vårdnadshavarna under alla etapper av barnens lärtig. Målet är att varje barns lärtig fortlöper smidigt från småbarnspedagogik till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen utgående från barnets behov. Förskoleundervisningen är en målinriktad verksamhet. För att målet ska nås är det viktigt med en systematisk ledning av personalens samarbete och kompetens både på förskoleenheterna och på anordnarnivå. Individuella mål främjar barnens växande och lärande, och därför ska läraren diskutera varje barns individuella behov, önskemål och mål för lärandet med barnet och barnets vårdnadshavare. Personalen ska planera undervisningen och utveckla lärmiljöerna utgående från dessa behov, intressen och önskemål. För att göra lärandet ännu mer målinriktat, kan läraren för varje barn utarbeta en plan för barnets lärande tillsammans med barnet och vårdnadshavaren. En plan för barnets lärande ska alltid utarbetas ifall barnet får intensifierat stöd. För barn som omfattas av särskilt stöd ska en individuell plan (IP) utarbetas för hur undervisningen ska ordnas.

I förskoleundervisningen ska varje barns fysiska, psykiska och sociala utveckling samt utvecklingen av kunskaper och färdigheter följas upp och stödas. Målet är att samtidigt förebygga eventuella svårigheter. Barnets jaguppfattning ska stärkas med hjälp av uppskattande kommunikation, mångsidiga inlärningsupplevelser och uppmuntrande respons. Under förskoletiden ska barnen få bekanta sig med den närmaste omgivningen, dess natur och den mångfald av människor som bor där. Lek och fantasi har stor betydelse när barnen lär sig nya kunskaper och färdigheter. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen tillfällen att kommunicera, uttrycka sig på olika sätt och få nya upplevelser. Det ger barnen möjligheter att få vänner, att känna glädje över sitt lärande och att bli intresserade av nya saker.

När vårdnadshavarna anmält sitt barn till förskolan, är utgångspunkten att barnet deltar i all verksamhet. Vårdnadshavarna och förskolans personal bär gemensamt ansvar för att förskolebarnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen.

1.3 Synen på lärande

Lärande är en helhetsbetonad process som inbegriper handlingar, känslor, sinnesförmågor, fysiska upplevelser och tankar. Det väsentliga i lärandet är att barnen själva är aktiva och litar på sina möjligheter som lärande individer. I förskoleundervisningen lär sig barnen genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små arbeten, skapa och uttrycka sina upplevelser. Förmågan att samarbeta med andra har även betydelse för lärandet. Positiva känsloupplevelser, glädje och nyskapande

³ Statsrådets förordning (422/2012) 5 §

verksamhet främjar lärandet och sporrar barnen att utveckla sin kompetens och stärker barnens tro på sitt eget kunnande.

I verksamheten ska personalen lyssna på barnen, höra deras åsikter, diskutera med dem och stöda dem i att ta hänsyn till andra. På det viset upplever barnen att de är en del av gruppen och gemenskapen. Målet är att nya kunskaper och färdigheter väcker barnens lust att lära sig mera. Pedagoger bär det yttersta ansvaret för barnens lärande.

1.4 Värdegrunden

Förskoleundervisningen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i gruppen. Barnen har rätt att lära sig och bilda sig en uppfattning om sig själva och världen utifrån sina egna perspektiv.

Barnen har rätt att lära sig genom lek och att glädja sig över sitt lärande. Barnets tidigare upplevelser och kunskaper utgör en del av barnets lärtig. Det är viktigt att respektera att barn är olika, att de betar sig och lär sig på olika sätt. Barnens uppfattningar och åsikter ska värdesättas och de ska få delta i utformandet av lärmiljöerna och enligt sina förutsättningar även i planeringen och utvärderingen av verksamheten. Barnen ska spurras till samarbete och gemenskap.

Varje barn har rätt till god undervisning. God förskoleundervisning kännetecknas av uppmuntrande respons och rättvist bemötande. Barnen ska ges möjlighet att uttrycka sig och sina tankar, hantera känslor och konflikter samt pröva och lära sig nya saker. Förskoleundervisningen ska stöda barnens förmåga att förstå värderingar, tillägna sig hälsosamma levnadsvanor samt utveckla sina emotionella färdigheter och sitt sinne för estetik.

Verksamhetsmiljön i förskolan ska stöda jämlikhet och likabehandling. Det innebär bland annat jämlikhet i fråga om åsikter och jämställdhet mellan könen. Förskoleundervisningen ska främja barnens möjligheter att utveckla sina färdigheter och att göra val oberoende av könsbundna förväntningar.

2 Mångsidiga kompetenser i förskoleundervisningen

Med mångsidiga kompetenser avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Behovet av mångsidiga kompetenser framhävs när den omgivande världen förändras. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens. Detta förutsätter målmedvetet arbete och utvärdering av hur målen uppnås (bilaga 6,7⁴).

De olika delområdena inom de mångsidiga kompetenserna stöder barnens förmåga att rikta in sig på livslångt lärande. Arbetssätten i förskolan, hur lärmiljöerna utformas och hur barnens lärande och välbefinnande stöds påverkar utvecklingen av mångsidiga kompetenserna i högre grad än innehållet i undervisningen.



2.1 Förmåga att tänka och lära sig

Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och skapar förutsättningar för utvecklingen av övriga kompetenser och livslångt lärande. Strukturering av information och skapande av ny kunskap förutsätter kreativt och kritiskt tänkande. Barnens minne och fantasi ska utvecklas med hjälp av till exempel ramsor, musik och drama. Lekar, spel och olika problemlösnings- och forskningsuppgifter ger barnen upplevelser samt möjligheter att känna glädje över att inse och upptäcka nya saker. Mångsidig motion och perceptionsmotoriska övningar (t.ex. koordination, balans, öga-hand) stöder barnens lärande. Barnen ska uppmuntras att pröva och lära sig också krävande saker, att fråga och ifrågasätta. De ska spöras att glädja sig när de lyckas och att uppmuntra andra och samtidigt att inte ge upp om de misslyckas. Arbetet dokumenteras och personalen diskuterar och utvärderar tillsammans med barnen hur de lyckats. Samtidigt ska barnen få hjälp med att bli medvetna om sina framsteg och sitt lärande.



2.2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Att kunna kommunicera, uttrycka sig, lyssna, känna igen och förstå andra har stor betydelse för att må bra i en mångkulturell värld. Barnen ska uppmuntras att lära känna och umgås med andra människor. Fester, lekar och aktiviteter som förutsätter samarbete ger barnen möjlighet att öva sig att uppträda i olika situationer och med olika människor. Barnen ska bemötas med respekt och lära sig att vara vänliga och uppföra sig väl mot andra. Tillsammans med barnen ska förskolan bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald. Barnen ska lära sig att uppskatta sina egna och andra familjers traditioner och vanor. Utvecklingen av barnens språkmedvetenhet ska stödas och barnen ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt.



2.3 Vardagskompetens

I förskoleundervisningen ska barnen utifrån sina förutsättningar lära sig ta hand om och ta ansvar för sig själva och andra. Vidare skall de ta hand om sin hälsa och känna sig trygga, ta ansvar för sina saker och värna om den gemensamma miljön. Barnens vardagsrytm och betydelsen av måltider och vila ska tas upp i undervisningen och med vårdnadshavarna. Särskild vikt ska fästas vid mångsidig och tillräcklig motion som en förutsättning för barnens lärande och välbefinnande. Barnen ska få lära sig att röra sig tryggt i trafiken. De ska uppmuntras att söka hjälp vid behov och även hjälpa varandra. Personalen och barnen prövar

⁴ Veckoplanering och temaplanering

på olika tekniska lösningar och barnen får övning i att använda apparater och utrustning på ett tryggt sätt. Förskoleundervisningen ska också stöda barnen att förhålla sig positivt till framtiden.



2.4 Förmåga att delta och påverka

Barnen har rätt att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. Förskoleundervisningen ska stöda barnens framväxande förmåga att delta och påverka. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. När barnen är med och påverkar lär de sig grunderna till entreprenörskap (företagsamhet). Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och ge dem möjlighet att vara tillsammans med andra barn och vuxna stärker barnens förmåga att delta och påverka. Det är viktigt att barnen upplever och vet att de som barn har rätt att få hjälp och skydd av vuxna.



2.5 Multilitteracitet och digital kompetens

Med multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och uttrycka olika slag av meddelanden genom att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information. Multilitteracitet omfattar olika former av läskunnighet, såsom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap. Kompetens i multilitteracitet skapar grunden för övrigt lärande och övriga studier. Barnen behöver en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn.

Digital kompetens behövs i barnens och familjernas vardag, för kommunikation mellan människor och för delaktighet i samhället. Barnens kommunikationsfärdigheter, färdighet att lära sig och deras begynnande skriv- och läsfärdighet ska stödjas med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Barnens kreativa tänkande och samarbetsförmåga utvecklas och får nya betydelser när de ges möjligheter att själva testa och producera.

3 Mångsidiga arbetssätt

Handledd och spontan lek samt åskådliggörande mångsidiga arbetssätt som främjar barnens aktivitet och kreativitet utgör en väsentlig del av förskolans verksamhet. Arbetssätten i förskoleundervisningen är både verktyg och föremål för lärandet - färdigheter som utvecklas småningom och som barnen behöver under sin lärtid. Därför är det viktigt att läraren uppmuntrar barnen att pröva och använda olika arbetssätt i grupper, parvis och självständigt.

Barnen ska få delta i planeringen av verksamheten och valet av arbetssätt och utföra olika slag av arbetsuppgifter. Det främjar barnens delaktighet i vardagen och stöder utvecklingen av barnens förmåga att ta initiativ och ansvar. Lärandet främjas av att barnen är med och funderar över arbetets målsättningar och att de vet vad som förväntas av dem. De gjorda valen och slutresultaten utvärderas tillsammans.

Upplevelsebaserade och aktiverande arbetssätt ger barnen upplevelser och stärker deras motivation att lära sig. Målet är att barnen använder alla sina sinnen, rör på sig, utvecklar sitt minne och sin fantasi och njuter av att komma till insikt. Vid gemensamt arbete ska barnen uppmuntras

att fråga, undra, utforska, dra slutsatser och lösa problem samt att arbeta målinriktat mot det gemensamma målet. Barnen ska också ges möjligheter att experimentera och arbeta självständigt.

Fungerande lärmiljöer ger möjligheter till att differentiera barnens arbete. Upplevelser av att lyckas och uppmuntrande respons bidrar till att utveckla en positiv självkänsla hos barnen. Målet är att barnens vilja att försöka och att lära sig stärks och att de förlitar sig på sin förmåga att lära sig nya saker. Arbetssätten i förskolan ska utvecklas tillsammans utgående från personalens självvärdering och responsen från barnen och vårdnadshavarna.

3.1 Gemensamma mål förverkligas genom lärområden

Undervisningen i förskolan består av lärområden som genomförs utgående från barnens intressen och de gemensamma mål för undervisningen som beskrivs nedan. Målet för undervisning som genomförs som lärområden är att stöda barnets växande och välbefinnande samt att erbjuda dem en mångsidig grund för sin kompetensutveckling. Hur lång tid som används för varje lärområde och hur de genomförs varierar beroende på ämnesområdet, situationen och på hur barnens lärande framskrider.

De fem lärområdena innehåller mål som har både didaktiska och pedagogiska syften som hör samman med varandra. Lärområdena i förskoleundervisningen ska utformas så att målen och innehållet kombineras på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt.



3.1.1 Mina många uttrycksformer

Barnens inlärningsförutsättningar, sociala färdigheter och positiva självbild stärks när de lär sig att strukturera omvärlden. Den förmågan utvecklas när barnen får utforska, tolka och öva att uttrycka sig och världen på olika sätt både enskilt och i grupp. Det stöder också utvecklingen av deras koncentrations- och självregleringsförmåga. När barnen får bekanta sig med olika kultur- och uttrycksformer stärks deras förmåga att delta och påverka och multilitteraciteten utvecklas. Barnen kan uttrycka sig genom **musik, bildkonst, slöjd samt verbalt och kroppsligt**. Med planering, genomförande och utvärdering får barnen berätta om sina idéer, sitt arbete och om sina olika erfarenheter. Processerna granskas tillsammans och de slutliga resultaten ska synas i lärmiljöerna. Kulturutbudet och lärmiljöerna i den närmaste omgivningen ska mångsidigt utnyttjas i undervisningen.

Våra mål

Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig muntligt och kroppsligt** med hjälp av lek och olika övningar. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt med hjälp av olika uttrycksformer. Ramsor, dikter och barnlitteratur utnyttjas i undervisningen och som uttrycksformer kan användas dramaverksamhet, ordkonst eller dans.

Utvecklingen av barnens **visuella tänkande och visuella uttryck** ska stödjas genom att barnen får skapa, tolka och bedöma olika bilder. Förmågan att skapa bilder tränas multisensoriskt, till exempel genom att måla, bygga och skapa mediepresentationer. Bilder granskas med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

Den **musikaliska verksamheten** i förskolan ska vara mångsidig och multisensorisk. Målet är att stärka barnens musikintresse och förhållande till musiken med hjälp av

sång, dans, rörelser och genom att spela och skapa musik. Barnen ska få lära sig sånger och bekanta sig med olika musikstilar och instrument genom lek, experiment och improvisation. Tillsammans med barnen iakttas ljudnivå, ljudlängd, ljudstyrka och klangfärger i det musikaliska utövandet.

Barnens intresse för **slöjd** ska väckas. Barnen får pröva på att använda både hårda och mjuka material och olika redskap.



3.1.2 Språkets rika värld

Språkliga färdigheter är för barnen både ett föremål och ett verktyg för lärande, tänkande, uttryck och kommunikation, som barnen använder för att strukturera sin vardag och forma sin världsbild. Det centrala är att väcka barnens intresse och nyfikenhet för talat språk och för att läsa och skriva. Barnens begynnande läs- och skrivfärdighet ska stödas med hjälp av lekar och aktiverande övningar. Undervisningen och lärmiljöerna ska planeras så att de ger barnen goda möjligheter att iakttä, utforska och experimentera med talat och skrivet språk och att bredda sitt ordförråd. Barnens språkliga och kulturella mångfald ska uppmärksammas och respekteras.

Våra mål

Undervisningen ska ge barnen möjligheter att öva sig att lyssna och tala i olika situationer. De ska uppmuntras att berätta och diskutera, att leva sig in i, förstå och minnas det de hör. Tillsammans med läraren funderar barnen över ords betydelse och leker med ord. Gemensamma diskussioner utvecklar barnens förmåga att fråga, dra slutsatser och bedöma det de hör. Barnen ska inspireras att skapa berättelser och ges möjlighet att öva sig genom till exempel drama, egna berättelser och sagor, även digitala.

Barnen ska göras uppmärksamma på att talet kan indelas i mindre enheter, såsom ord, stavelser och ljud. Barnen ska inspireras att tillsammans och på egen hand känna igen och producera bokstäver, ord och texter på olika sätt utgående från sin förmåga och sitt intresse i för dem relevanta sammanhang.

Barnlitteratur ska användas på ett mångsidigt sätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att undersöka och läsa olika slags texter enligt sin förmåga och att berätta eller på olika sätt uttrycka vad de hört eller läst.

Utvecklingen av barnens finmotorik och barnens förmåga att gestalta rum och riktningar ska stödas med hjälp av olika lekar och övningar. Barnen ska lära sig ett ändamålsenligt penngrepp och att använda tangentbord och andra digitala verktyg för sitt skrivande.



3.1.3 Jag och vår gemenskap

När barnen växer blir deras revir större. Utöver det egna hemmets traditioner, regler, värderingar och synsätt möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Förskoleundervisningens uppdrag är att stärka barnens förmåga att förstå och komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle (kulturellt mångfald).

Lärområdet ska behandlas ur ett **historiskt och samhällsligt perspektiv samt ur ett etiskt och livsåskådningsmässigt perspektiv**. Genom att fundera över närmiljöns historia och aktuella frågor riktas barnens intresse mot samhällsfrågor. Att reflektera över etiska val i vardagen, utveckla sina emotionella färdigheter och att

träna konstruktivt beteende stärker barnens sociala färdigheter. Att bekanta sig med seder och bruk, religioner och andra åskådningar i närmiljön i kombination med andra övergripande mål stöder utvecklingen av barnens kulturella och sociala färdigheter samt mångsidig kompetens med avseende på tänkande och lärande. Förskolan ska samarbeta med vårdnadshavarna och vara lyhörd för varje familjs bakgrund, synsätt och värderingar.

Barnen ska göras uppmärksamma på nuet och ges möjligheter att leva sig in i händelser och situationer i det förflutna. Undervisningen ska stöda barnens förmåga till etiskt bemötande och tänkande samt utvecklingen av emotionella färdigheter. Under lärarens ledning ska barnen bekanta sig såväl med sin egen som med andra åskådningar och religioner som finns representerade i den egna barngruppen eller i närmiljön, och med seder och bruk som kännetecknar dem. Barnen ska uppmuntras att fråga och ges utrymme att fundera och undra. Lämpliga arbetsätt är diskussioner och metoder som ger barnen möjlighet att leva sig in i olika situationer.

Våra mål

Personalen och barnen bekantar sig med historiska händelser, personer, kulturer och kulturarv i närmiljön ur ett **historiskt** perspektiv. Olika festtraditioner, berättelser, traditionella lekar och sånger kan användas i undervisningen.

Barnens intresse för **samhällsfrågor** ska väckas med hjälp av diskussioner om aktuella frågor i närmiljön och samhället som intresserar barnen. Personalen och barnen bekantar sig med olika medier och prövar att producera media på ett lekfullt sätt. I undervisningen beaktas barnens rättigheter utgående från FN:s barnkonvention. Regler för förskolegruppen skapas och utvecklas tillsammans med barnen. Samtidigt lär sig barnen att förstå att reglerna i samhället är avtal mellan människor. Närmiljön utnyttjas så att barnen har möjlighet att på riktigt delta och påverka.

Förskoleundervisningen ska innehålla gemensam **etisk fostran**. Den ska kopplas till barnens vardag och verkliga situationer som är förknippade med känslor och etiska val. Barnen ska få hjälp med att lära sig identifiera sina känslor, handla vänligt och ansvarsfullt och att lösa konfliktsituationer som uppstår mellan barnen på ett konstruktivt sätt. Personalen och barnen funderar tillsammans över vänskap och respekt för andra, glädje och rädsla, könsrelaterade antaganden och hur man skiljer mellan rätt och fel. Naturliga arbetsätt för etisk fostran är förutom gemensamma diskussioner till exempel rollekar, sagor och medieberättelser.

Inom **åskådningsfostran** bekantar sig personalen och barnen med de religioner och åskådningar som förekommer i barngruppen. Åskådningsfostran kopplas ihop med vardagliga företeelser, fester och aktuella händelser. Målet är att hjälpa barnen att förstå och respektera både sina egna och andra barns och familjers olika traditioner och sedvänjor samt uppfattningar som hänger ihop med dem. Undervisningen kan dra nytta av exempelvis besök av gäster och evenemang i närmiljön.

3.1.4 Jag utforskar min omgivning

Barnens omvärld – den närbelägna naturen och den byggda miljön samt de övriga lärmiljöerna i förskolan – erbjuder gott om material för barnens lärande. När det gäller träning av barnens **matematiska färdigheter** och **teknologi- och miljöfostran** är det särskilt viktigt att undervisningen knyts till barnens erfarenhetsvärld och omvärld. Undersökande arbetsätt lyfts fram i undervisningen.

Att strukturera och beskriva sina iakttagelser, upplevelser och kunskaper som gäller omvärlden hjälper barnen att utvecklas som tänkande och lärande individer. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och att gemensamt söka svar på dem. Utveckling av förmågan att benämna saker och att förstå och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet. I förskolan bekantar sig barnen med undersökande lärande genom att iaktta och utforska omgivningen och genom att experimentera och dra slutsatser. I undervisningen ska barnen öva sig att dokumentera med olika verktyg och att presentera resultat på olika sätt.

Våra mål

Förskoleundervisningen ska stärka grunden för barnens **matematiska tänkande** och för **matematiskt lärande**. Barnen ska uppmuntras att upptäcka matematiken i vardagen och omgivningen. Undervisningen ska ge möjligheter att utveckla förståelse för begreppen tal, förändring och tid samt nivå och rymd och att utveckla mätkunskaper. Målet för undervisningen är att erbjuda barn som befinner sig i olika stadier av det matematiska tänkandet glädje över insikt och lärande.

Barnen sporras att utveckla sina **matematiska färdigheter** med hjälp av aktiverande övningar, genom lek och med hjälp av olika sinnen i olika lärmiljöer. I undervisningen bekantar sig personalen och barnen med matematiken och dess delområden på ett åskådligt sätt.

Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska observationer i olika vardagliga situationer med hjälp av att läraren beskriver och sätter ord på företeelserna. Barnen ska få öva sig att presentera sina observationer med hjälp av bilder och olika redskap. Undervisningen planeras så att barnen har gott om möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter. Undervisningen ska även omfatta lekar och uppgifter som utvecklar minnet. Barnen ska också uppmuntras att dra slutsatser och söka lösningar på problemlösningssuppgifter som anknyter till omvärlden.

I förskoleundervisningen blir barnen medvetna om taluppfattning, att observera antal och att kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. De bekantar sig även med nivå och läge, två- och tredimensionalitet och lär sig plats- och jämförelsebegrepp, t.ex. framför, bakom, uppe, nere, bredvid, i, under, på och varannan. I förskoleundervisningen ska barnen pröva på att mäta både med kroppen och med olika redskap. För att stärka barnens geometriska tänkande och uppfattning av former ges barnen möjligheter att bygga, pyssla och modellera. I undervisningen tränas tidsbegrepp såsom ibland, i går och i morse. Personalen och barnen funderar tillsammans på tidsföljder till exempel genom att observera dygnstider. I undervisningen ska bland annat lekar, spel och berättelser samt informations- och kommunikationsteknik utnyttjas.

Miljöfostran i förskoleundervisningen ska ge barnen naturupplevelser och möjlighet att utforska och bekanta sig med växter, djur och naturfenomen. Genom observationer och experiment lär sig barnen att fundera och att dra slutsatser. Barnens tidigare kunskap om naturen utnyttjas i undervisningen. Miljöfostran som helhet utgör en grund för en hållbar livsstil. Barnen ska lära sig att värna om sin miljö och trivseln i miljön.

I förskolan studeras **tekniska lösningar** i vardagen, deras egenskaper och hur de fungerar. I undervisningen framhålls att teknik är resultatet av människans kreativitet. Barnen får bekanta sig med teknik genom att hitta på, pyssla och själva bygga olika

konstruktioner och lösningar med olika material. Barnen ska uppmuntras att beskriva sina lösningar.



3.1.5 Jag växer och utvecklas

Förmåga att ta hand om sig själv och hantera vardagen ingår i den mångsidiga kompetens som är målet för förskoleundervisningen. Barnen ska få mångsidiga erfarenheter ur **motions-, kost-, konsument-, hälso- och säkerhetsperspektiv**. Undervisningen ska ge barnen möjligheter att utveckla sina motoriska och sociala färdigheter. Undervisningen ska stöda barnens förmåga att sköta sin hälsa och betydelsen av hälsosam kost introduceras. Barnen ska få information om att röra sig tryggt i närmiljön och i lärmiljöerna i förskolan.

Våra mål

Målet i förskoleundervisningen är att inspirera barnen att **röra på sig** på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Med hjälp av motion och lekar utvecklas barnens förmåga att fungera tillsammans med andra, samtidigt stärks deras kroppskontroll. Utöver handledd motion ska barnen också varje dag ges möjligheter att frivilligt röra på sig.

Grundläggande motoriska färdigheter som behövs i vardagen tränas mångsidigt och regelbundet i olika miljöer i förskoleundervisningen. Sådana färdigheter är balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Rörelseförmågan främjas genom övningar där barnen ska rulla, klättra, springa och hoppa. Barnen ska dessutom inspireras att träna sin finmotorik med hjälp av till exempel spel och lekar som utvecklar fingerfärdighet och precision. Målet är att undervisningen ger alla barn möjligheter att delta och att lyckas och att den stöder barnens välbefinnande och funktionsförmåga.

I förskoleundervisningen ska måltidssituationerna göras så trivsamma som möjligt. Barnen skall få **kunskaper om mat**, lära sig betydelsen av **måttlig konsumtion** samt ett gott bordsskick.

Barnen får lära sig förstå betydelsen av att röra på sig, att vila och att ha goda människorelationer för **välbefinnandet och hälsan**. Barnen övar i vardagliga situationer att umgås med kompisar, ta hänsyn till andra, identifiera och behärska känslor. Personalen diskuterar sömn och motion med barnen och hur de inverkar på att alla är pigga och mår bra. I undervisningen övas grundläggande färdigheter i anslutning till hygien.

Barnen ska i förskolan få information om sin rätt till ett **tryggt** liv, respektfullt bemötande och integritet. Målet är att stöda barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp vid behov och att handla tryggt i de vanligaste vardagliga situationerna. Barnen ska uppmuntras att be om hjälp av en vuxen i problemsituationer i förskolan och om de upplever mobbning samt att berätta om sina bekymmer. Barnen skall bli medvetna om hur de tryggt vistas i informations- och kommunikationstekniska miljöer på ett för åldern lämpligt sätt. Reklam och konsumentfostran diskuteras också i förskolan. I undervisningen tränas reglerna för trafiksäkerhet.

3.2 Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

Utvärderingen utgör en viktig del av förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen har utvärderingen två syften:

- används som hjälp för att planera och utveckla undervisningen
- stöder varje barns välbefinnande, växande och lärande

Utvärderingen är en helhet bestående av observation, dokumentation, sammanfattning över hur vi går vidare (evaluerings slutsatser) och respons.

Läraren ska följa upp varje barns utveckling och lärande under förskoleåret (bilaga 1)⁵. Läraren följer upp barnets arbete och beteende (bilaga 2)⁶. Läraren följer också upp hur lärandet framskrider inom olika kunskaps- och färdighetsområden med hjälp av Barnets plan för lärande inom förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken (bilaga 3)⁷.

Läraren kallar vårdnadshavarna till utvecklingssamtal där Barnets plan görs upp. Inför utvecklingssamtalet på våren fyller vårdnadshavarna i en egen utvärdering (bilaga 4)⁸. Utvecklingssamtalen är obligatoriska, förskolebarnet deltar i vårens samtal.

Den dokumentation som finns används så att alla barn kan observera sina framsteg. När barnen bli varse sin egen utveckling utvecklar de en positiv uppfattning om sig själva som lärande individer. Det är viktigt att vårdnadshavarna får respons om sitt barns arbete, beteende och lärande, så att de för sin del kan stöda sitt barn. Barnen ska uppmuntras att beskriva vad de tycker om i förskolan, vad de enligt egen åsikt lyckats med och vad de skulle vilja lära sig i fortsättningen. Självvärderingsförmågan som utvecklas under barnens lärtid, utgör en del av förmågan att lära sig.

Ett villkor för att kunna upprätthålla och utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen är att personalen målmedvetet genomför självvärdering, både enskilt och i teamet (bilaga 8⁹ och 9¹⁰). Respons från personalens självvärdering, barnens och vårdnadshavarnas utvärdering ska beaktas för att utveckla verksamheten.

När läsåret avslutas ges barnen ett intyg över deltagande i förskoleundervisningen (bilaga 5).¹¹

3.3 Specifika frågor angående språk och kultur

All förskoleundervisning ska följa samma allmänna mål för fostran och lärande som fastställs i grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ska beaktas i förskoleundervisningen. Förskoleundervisningens mål är att stödja utvecklingen av varje barns språkliga och kulturella identiteter och lära barnen att respektera olika språk och kulturer. Ett särskilt mål är att stödja språkfärdigheterna hos två- och flerspråkiga barn.

⁵ Första veckan blankett

⁶ Barnets utvärdering

⁷ Barnets plan

⁸ Vårdnadshavares utvärdering, vår

⁹ Personalens självvärdering

¹⁰ Personalens teamvärdering

¹¹ Förskolintyg

Enligt lagen om grundläggande utbildningen är undervisningsspråket i förskoleundervisningen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Undervisningsspråket kan också vara något annat språk, om det inte äventyrar möjligheterna att uppnå målen i läroplansgrunderna. I en särskild grupp kan förskoleundervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk¹². Informationen till vårdnadshavarna och olika centrala dokument ska finnas tillgängliga på undervisningsspråket enligt vad som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Undervisningsspråket i Kronoby kommun är svenska.

Annan språklig och kulturell bakgrund i förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen för **samiska barn** har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner. Man kan i undervisningen dra nytta av närmiljön och samarbeta med vårdnadshavarna och det samiska samfundet. Förskoleundervisningen kan ordnas på samiska eller som tvåspråkig språkbadsundervisning. När förskoleundervisningen ges på något av de tre samiska språken, är dess särskilda mål att stärka förmågan att förstå och använda samiska. Målet är att öka barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

Det särskilda målet för förskoleundervisningen för **romska barn** är att stärka barnens identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur. Utöver det ska tvåspråkighet stödjas i samarbete med barnens familjer. Barnen ska i mån av möjlighet ges undervisning i romani. I undervisningen i romani ska barnen bekanta sig med det romska språket och den romska kulturen, deras ordförråd utvidgas och de ska uppmuntras att använda språket i olika kommunikationssituationer.

Förskoleundervisning för **teckenspråkiga barn** genomförs i första hand i en skild grupp för teckenspråkiga eller i en blandad grupp, som består av teckenspråkiga barn och barn som använder talat språk. Målet för förskoleundervisningen för teckenspråkiga är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identitet genom att ge dem möjlighet att tillägna sig teckenspråk. Målet är också att stärka kunskaperna i det svenska eller finska teckenspråket och teckenförrådet samt att sporra barnen att använda teckenspråk och öka deras förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer.

I förskoleundervisningen ska **barn med annat modersmål och flerspråkiga barn** få stöd för sin språkutveckling och för utvecklingen av sin identitet och självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska ska främjas inom de olika delområdena av språkkunskap utgående från barnens behov och förutsättningar, både genom ledd verksamhet och i förskolans vardag. Separat undervisning i svenska som andraspråk och undervisning i barnens eget/egna modersmål erbjuds i mån av möjlighet. Barn med invandrabakgrund kan delta antingen i förskoleundervisning eller i undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen eller i bådadera.

4 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturer

En bra verksamhetskultur främjar lärandet och välbefinnandet i förskolan. Verksamhetskulturen formas också av ledningsstrukturer, professionella ledare, av personalens yrkeskompetens och av de lokaler, redskap och material som finns att tillgå. Verksamhetskulturen i förskolan återspeglas i kommunikationen, atmosfären och de pedagogiska metoderna. Den inverkar alltid på hur barnen upplever kvaliteten på förskoleundervisningen.

¹² Lag om grundläggande utbildning 10 § 1 mom. (1288/1999)

Verksamhetskulturen ska utvärderas och utvecklas så att den stödjer målen för förskoleundervisningen. I utvecklandet är det viktigt att beakta att vissa faktorer som påverkar verksamhetskulturen är dokumenterade och allmänt kända, andra är omedvetna och ibland även oavsiktliga. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. Det är viktigt att alla vuxna som arbetar med barnen är medvetna om att deras sätt att agera och kommunicera överförs till barnen.

Utvecklandet av verksamhetskulturen förutsätter pedagogiskt ledarskap och styrning när det gäller förfaringssätt samt att personalen och barnen är delaktiga och förbinder sig till de gemensamma förfaringssätten. Anordnaren av förskoleundervisning och de personer som leder förskoleundervisningen bär ansvar för utvecklandet. Verksamhetskulturen ska utvecklas bland annat genom att pröva mångsidiga arbetssätt, nya lösningar i lärmiljöerna och genom att utveckla yrkeskompetensen i samarbetsnätverk. Systematisk självvärdering och kontinuerlig utveckling ska vara en naturlig del av förskolans vardag.

Det är viktigt att barnens och vårdnadshavarnas erfarenheter och åsikter utnyttjas i utvecklingsarbetet. För att barnens lärande ska fortlöpa smidigt är det nödvändigt att samarbeta med den övriga småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen samt sakkunniga inom stöd och elevvård.

Gemensam förskoleundervisning för alla

Utgångspunkten för utvecklandet av verksamhetskulturen är att förskoleundervisningen är gemensam för alla men ger varje barn möjlighet att agera, utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. Verksamheten ska utvecklas i en riktning som stödjer inkludering och kulturell mångfald. Alla barn ska erbjudas lämpliga utmaningar i lärandet och få sådant stöd för växande och lärande som de behöver. Barnen ska uppleva att man är intresserad av dem, respekterar dem och att deras åsikter och handlingar har betydelse.

Verksamhetskulturen ska stödja utvecklingen av öppen kommunikation och kollaborativa arbetssätt. De språk och kulturer, religioner och åskådningar som finns representerade i barngruppen ska återspeglas i förskoleverksamheten. Verksamhetskulturen ska stödja barns förmåga att kommunicera och fungera i kamratgruppen. De ska handledas att ta hänsyn till andra och att respektera andras integritet. Det skapar förutsättningar för att komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle.

Glädje av lärande och insikt

Verksamhetskulturen i förskolan ska främja allas lärande. Förskolegemenskapen ska sporra barnen att våga pröva, försöka och misslyckas och att se saker positivt. Man gläds tillsammans över framgångar och insikt. Den kulturella årscykeln i förskolan kryddas med olika evenemang, utflykter och fester.

Förskoleundervisningen ska planeras så att det finns utrymme för barnens lekar, initiativ och experiment. Barnen uppmuntras att uttrycka sig, att öva och lära sig olika färdigheter, kunskaper och arbetssätt i egen takt. Leken är viktig med tanke på bland annat barnets språkutveckling, när barnet ska lära sig nya färdigheter, hantera sina känslor och forma sin kulturella identitet. I förskoleundervisningen ska barnen ha möjlighet att leka på egna villkor och lära sig nya lekar och spel. Lekens olika former utnyttjas mångsidigt i undervisningen.

Barnet som delaktig aktör i sitt eget liv

Verksamhetskulturen ska stödja samarbete, gemensamt ansvar och delaktighet. Det är personalens uppgift att se till att alla barn får uttrycka sina åsikter och tankar och att barnens idéer och initiativ beaktas i verksamheten. Barnen ska få erfarenheter av att fatta beslut som rör förskolegruppen. Barnens beslut och aktivitet utvärderas gemensamt och barnen får samtidigt så småningom lära sig att ta gemensamt ansvar. Detta ger barnen erfarenhet av att vara delaktiga och aktiva.

Välbefinnande och en trygg vardag

Verksamhetskulturen ska stödja öppen kommunikation mellan barnen sinsemellan, mellan barnen och personalen och mellan de vuxna. Ömsesidig respekt, omsorg och omtanke om andra och miljön ska återspeglas i verksamheten. Barnen ska uppmuntras och handledas att identifiera, uttrycka och reglera olika slags känslor och att ta hänsyn till andra i olika konfliktsituationer.

I förskoleundervisningen ska man värna om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet. Barnet ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det. Mobbning, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen mobbning, ingripa vid mobbning och förebygga mobbning medvetet och systematiskt som en del av utvecklingen av verksamhetskulturen. Avgörande för att förebygga mobbning är att stödja barnens kamratrelationer och hela gemenskapens välbefinnande. Personalen har en central roll när det gäller att stödja barnen i att träna och utveckla sociala och emotionella färdigheter. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att lägga märke till och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. I kommunikationssituationer är det viktigt med närvaro och handledning av en vuxen. I fall av trakasserier, mobbning eller våld ska personalen diskutera med barnens vårdnadshavare och söka lösningar tillsammans.

Hälsosamma levnadsvanor ska uppmärksammas i förskoleundervisningen. Man ska mångsidigt röra på sig tillsammans både inomhus och utomhus och handleda barnen att undvika långvarigt stillasittande och att byta arbetsställning. Förskoledagen ska också innehålla möjlighet till lugn och ro. Barnen ska få lära sig att agera tryggt och säkert i olika lärmiljöer. När det gäller trygga vardagsrutiner ska de säkerhetsprinciper och planer som beskrivs i kapitel 6 om elevvård följas.

4.1 Lärmiljöer i förskoleundervisningen

Med lärmiljöer i förskoleundervisningen avses de lokaler, platser, redskap, grupper och förfaringssätt som stöder barnens växande, lärande och kommunikation. Miljöerna ska bilda mångsidiga och flexibla pedagogiska helheter.

Lärmiljöerna utvecklas utgående från den värdegrund, syn på lärande som finns i förskolan, de ska vara trygga och hälsosamma, både inom- och utomhus.

Lärmiljöerna ska utvecklas så att de främjar kommunikation och kollaborativt kunskapsskapande (skapa kunskap tillsammans). Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt skapar en trygg pedagogisk miljö där alla respekterar varandra. Barnen ska vara med och utforma lärmiljöerna, deras idéer och alster ska synas. Det stöder barnens delaktighet och ger dem en känsla av att lyckas och stärker samspelet i kamratgruppen.

Informations- och kommunikationsteknik används och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt i förskoleundervisningen. Målet är att lärmiljöerna utgör ett helhetsbetonat lärlandskap som uppmuntrar till aktivt, kollaborativt och självständigt lärande.

4.2 Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna

Målet med samarbetet vid övergångarna är att förskoleundervisningen, småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen bildar en logisk kontinuitet som stöder barnets utveckling och lärande. Samarbetet ska säkerställa kvaliteten på förskoleundervisningen och stärka barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska vara systematiskt, utvecklas och utvärderas tillsammans under ledning av anordnaren av förskoleundervisning.

Samarbete inom förskoleundervisningen

En förutsättning för undervisning av hög kvalitet är kännedom om målen och förfaringssätten under de olika etapperna av lärtigen. Genom att utarbeta och utveckla läroplanerna i samarbete mellan personalen i förskoleundervisningen, småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen främjas kvaliteten. Personalen inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen ska bekanta sig med varandras verksamhet och lärmiljöer också i praktiken. För att stöda barnens växande och lärande ska undervisnings- och stödmetoderna vara enhetliga.

Samarbete mellan ledning, förskolepersonal och aktörer i närmiljön leder till mångsidiga lärmiljöer. Samverkan med andra öppnar barnets lärmiljöer mot samhället och världen utanför.

Samarbete är nödvändigt med tanke på en välmående arbetsgemenskap och för undervisningens kvalitet. Samtidigt fungerar samarbetet mellan de vuxna i förskolan som en bra modell för barnen. Att stärka barnens samarbetsförmåga är ett av de mest centrala målen i förskoleundervisningen. Olika samarbetsformer och smågruppsarbete ska användas inom förskoleundervisningen.

Samarbete med vårdnadshavarna

Personalen i förskolan ska tillsammans med vårdnadshavarna utveckla ett fungerande samarbete. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt mellan parterna. Samarbetet förutsätter initiativförmåga av förskolans personal och att de har en aktiv kommunikation med vårdnadshavarna. Samarbetet med vårdnadshavarna ska också ge möjlighet till diskussion vårdnadshavarna emellan, t.ex. vid föräldramöten.

Barnens och vårdnadshavarnas synpunkter ska beaktas i undervisningen och vid uppgörandet av den plan som utarbetas skilt för varje barns lärande. Personalen ska diskutera med vårdnadshavarna om hur barnens växande och lärande framskrider.

Samarbete vid övergångarna

En smidig **övergång från småbarnspedagogik till förskoleundervisning** främjar barnens känsla av trygghet och välbefinnande. Alla barn i Kronoby kommun deltar inte i småbarnspedagogisk verksamhet. De småbarnspedagogiska enheterna varierar i storlek och placering. Övergången stöds av speciallärarens arbete. Specialläraren inom småbarnspedagogik planerar övergången för barn med särskilda behov tillsammans med vårdnadshavarna, personalen på enheterna och

specialläraren inom förskolan. Inför att förskolgrupperna sammansätts ska personalen i småbarnspedagogiken samarbeta med förskolepersonalen. Överföringsmöten hålls för att få en smidig övergång till förskolan.

Inför förskolestarten ges alla barn möjlighet att bekanta sig med förskolan t.ex. genom besöksdag. Vårdnadshavarna inbjuds till infokväll vid förskolan. En utvärdering av övergången tillsammans med vårdnadshavarna kan vara ett redskap för utvecklandet av en smidig stadieväxling.

Övergången från förskola till den grundläggande utbildningen ska vara planmässig och enhetlig. Förskolornas och skolornas läge och storlek varierar och därmed är sättet att samarbeta olika mellan enheterna. Förskolans lärare, nybörjarundervisningens lärare och speciallärarna träffas gemensamt på hösten för att planera kommande läsår och utvärdera arbetssätt vid övergången. Ledaren för småbarnspedagogik och förskola fungerar turvis som sammankallare. Specialläraren planerar övergången för barn med särskilda behov tillsammans med vårdnadshavarna och förskolans och skolans personal. Även elevvården samarbetar enligt gällande lagar. Vårdnadshavarna uppmuntras till delaktighet t.ex. genom att inbjudas till skolans föräldramöte/trivselkväll på våren.

Skolförberedande verksamhet bör pågå hela läsåret. Den kan för barnens del innebära t.ex. besök i/av skolan, verksamhet i skolan, vänelever och kontakt med blivande klassläraren. Förskolläraren kan med fördel delta i skolans samplanering en gång på hösten och en gång på våren.

En utvärdering av övergången tillsammans med vårdnadshavarna kan vara ett redskap för utvecklandet av en smidig stadieväxling.

5 Stöd för barnets växande och lärande

I grunderna för förskoleundervisningens läroplan används den i förskoleundervisningen lämpligare termen stöd för växande och lärande. Stödet för växande och lärande och elevvården som beskrivs i kapitel 6 ska bilda en helhet. I detta kapitel föreskrivs om stödet för växande och lärande som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Den *Pedagogiska handboken* beskriver specifikt de olika stödformerna och tillvägagångssätten.

5.1 Principerna för stöd

Barn som deltar i förskoleundervisning omfattas av stöd för växande och lärande enligt lagen om grundläggande utbildning. Enligt lagen har barnen rätt att få tillräckligt stöd genast när behov uppstår¹³. Varje barn ska ha möjlighet att utgående från sina förutsättningar få stöd för växande och lärande. Förskoleundervisningen ska ta hänsyn till mångfalden av barn och barns olika förutsättningar för lärande och sätt att lära sig, samt till barnens kulturella bakgrund. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att bedöma behovet av stöd hos ett barn som beviljats uppskov med skolstarten.

Det finns tre nivåer av stöd för växande och lärande: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Stödformer som nämns i lagen om grundläggande utbildning är till exempel specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel. Stödformerna kan användas på alla nivåer av stöd, antingen enskilt eller samtidigt så att de kompletterar varandra. Stödet ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och förändras enligt behovet av stöd. Stödet ska ges så länge, på den nivå och i den form som det behövs. Det är viktigt att behovet av stöd identifieras och att stöd för växande och lärande ges på ett tidigt stadium för att förhindra att problemen växer och blir mera komplicerade.

Stödet för växande och lärande ska ordnas utgående från såväl det enskilda barnets som barngruppens styrkor respektive inlärnings- och utvecklingsbehov. Det är viktigt att i förskolan se till att alla barn får uppleva att de lyckas i lärandet och som medlem i gruppen. Det stödjer barnens positiva uppfattning om sig själva. Mångsidig respons och information om lärandet ska metodiskt användas för att uppmuntra och handleda barnen. På det viset blir barnen medvetna om hur lärandet framskrider.

Stödet för växande och lärande innebär både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna samt lösningar som möter barnens individuella behov. Särskild vikt ska läggas vid att lärandet kan förflyta så obehindrat som möjligt och att inlärnings svårigheter förebyggs och upptäcks på ett tidigt stadium. Yrkesövergripande samarbete mellan lärarna, speciallärare, övrig förskolepersonal och andra sakkunniga har stor betydelse för att behovet av stöd ska upptäckas och när stödet planeras och genomförs. Vilka sakkunniga som ska delta i samarbetet avgörs från fall till fall.

Principen är att behovet av stöd ska bedömas och beslut om stöd enligt lagen om grundläggande utbildning fattas så fort som möjligt efter att förskoleundervisningen inletts. Ofta har barnets behov av stöd observerats redan innan förskoleundervisningen inletts. Samarbete mellan förskoleundervisningen, barnets tidigare småbarnspedagogik, rådgivningen och vårdnadshavarna bidrar till kontinuitet i barnets välbefinnande och lärande. Information om stödåtgärder som barnet eventuellt fått före förskolan ska utnyttjas i förskoleundervisningen.

¹³ Lag om grundläggande utbildning 30 § 1 mom. (642/2010)

När behovet av stöd bedöms granskas först de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen samt lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för barnet.

Barnet ska i första hand ges stöd i den egna förskolegruppen genom olika flexibla arrangemang, om inte barnets bästa nödvändigtvis förutsätter att barnet flyttas till en annan grupp eller enhet. Om barnet utöver förskoleundervisning också utnyttjar andra tjänster inom småbarnspedagogiken, ska förskolepersonalen och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken samarbeta i frågor som gäller stödet för barnets växande och lärande.

Det är viktigt att information om barnets behov av stöd och det stöd barnet fått i förskolan också överförs till den grundläggande utbildningen. Undervisningsanordnarna ska skapa och utveckla smidiga informationsrutiner.

5.2 Samarbete med vårdnadshavaren i samband med stöd

Undervisningen och fostran ska ordnas i samarbete med vårdnadshavarna så att varje barn får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov¹⁴. När ett barn har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete med vårdnadshavaren. Förskolepersonalen ska känna till de lagar och bestämmelser som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till barnets stöd. Det är bra att informera alla vårdnadshavare om möjligheten att få stöd och om de centrala principerna för stöd. Barnen ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt och för dem lämpligt sätt.

Det är viktigt att förskolepersonalen kontaktar vårdnadshavaren genast om det framgår att ett barn har problem i utvecklingen eller lärandet eller barnets välbefinnande är i fara. Vårdnadshavaren ska ges tillräcklig information om till exempel hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Vårdnadshavaren ska uppmuntras att för sin del stödja sitt barn i att nå sina mål. Målet är att handla i samförstånd med barnet och vårdnadshavaren. Det är bra att föräldrarna vet att varken de eller barnet kan vägra att ta emot stöd för växande och lärande och att deras samtycke inte behövs för att bedöma behovet av stöd eller för att planera stödet. Barnet kan också behöva stöd inom den individuella elevvården. Detta stöd grundar sig på frivillighet och förutsätter vårdnadshavarens samtycke (se kapitel 6 Elevvård).

5.3 Allmänt stöd

Förskoleundervisning av hög kvalitet lägger grund för barnets växande, lärande och välbefinnande. Svårigheter ska förebyggas till exempel genom olika slags arbetssätt och pedagogiska metoder, flexibel gruppindelning och samarbete mellan lärarna och den övriga personalen. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och det enskilda barnets behov.

Det första sättet att möta ett barns behov av stöd är allmänt stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka stödåtgärder sätts in för att påverka situationen på ett så tidigt stadium som möjligt. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

Att utvärdera behovet av stöd och ge det stöd som behövs ska ingå i all fostran och undervisning.

¹⁴ Statsrådets förordning (422/2012)

Stödet ska ordnas genom samarbete mellan förskolelärarna och den övriga personalen och i nära samarbete med vårdnadshavaren och barnet. Inom det allmänna stödet möts barnets behov av stöd till exempel med hjälp av material och redskap som lämpar sig för barnets individuella behov samt undervisningsprogram som är avsedda för förskoleundervisningen och specialundervisning på deltid. En plan för barnets lärande kan användas i samband med allmänt stöd.

5.4 Intensifierat stöd

Ett barn som behöver regelbundet stöd eller flera olika former av stöd samtidigt ska utgående från en pedagogisk bedömning ges intensifierat stöd i enlighet med en plan för barnets lärande¹⁵. Intensifierat stöd ges då det allmänna stödet inte är tillräckligt och så länge barnet behöver det. Det intensifierade stödet ska planeras som en helhet. Stödet är mera omfattande och mera långsiktigt än det allmänna stödet. Barnet behöver ofta även flera former av stöd. Inom det intensifierade stödet kan alla former av stöd inom förskoleundervisningen användas, med undantag av den specialundervisning som ges på basis av ett beslut om särskilt stöd.

Stödet ska ordnas genom samarbete mellan lärarna och förskolans övriga personal. Läraren ska ge barnet och vårdnadshavaren respons om barnets framsteg samt lyssna och ta hänsyn till deras åsikter. Under den tid barnet får intensifierat stöd ska läraren i samråd med vårdnadshavaren regelbundet följa upp barnets lärande och välbefinnande. Om det utifrån en bedömning konstateras att behovet av stöd har förändrats eller att barnet inte har nytta av det stöd som ges, ska planen för barnets lärande uppdateras så att den motsvarar den nya situationen.

Pedagogisk bedömning

Inledningen av intensifierat stöd grundar sig på en pedagogisk bedömning. Det är viktigt att samarbeta med barnet och vårdnadshavaren för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras på bästa sätt. Läraren eller flera lärare tillsammans gör den skriftliga pedagogiska bedömningen. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd.

Inledandet och ordnandet av intensifierat stöd och vid behov återgången till allmänt stöd ska behandlas utgående från den pedagogiska bedömningen genom yrkesövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården¹⁶. Behandlingen förutsätter inte vårdnadshavarens tillstånd. Uppgifterna om behandlingen av ärendet ska dokumenteras på det sätt som anordnaren av förskoleundervisning bestämt, till exempel i den skriftliga pedagogiska bedömningen.

Plan för elevens lärande inom intensifierat stöd

Stödet som barnet får inom det intensifierade stödet ska antecknas i en plan för barnets lärande¹⁷. Planen för barnets lärande baserar sig på en godkänd läroplan och beskriver målen för barnets växande och lärande och vilka undervisningsarrangemang, stöd- och handledningsåtgärder som barnet behöver.

Målet är att ge barnet förutsättningar att nå sina mål. Den plan för barnets lärande som utarbetas inom intensifierat stöd bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk

¹⁵ Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (642/2010)

¹⁶ Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning 1288/2013, 16 a §

¹⁷ Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning 1288/2013, 16 a §

bedömning. Planen ska utarbetas tillsammans med barnet och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det¹⁸. Vid behov anlitas också andra sakkunniga. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd. I samband med att planen för barnets lärande utarbetas, avtalas också om uppföljningen av hur målen nås och hur ofta planen ska ses över. Om det sker förändringar i barnets situation, ska planen alltid justeras så att den motsvarar behovet av stöd.

5.5 Särskilt stöd

Särskilt stöd ska ges barn som annars inte i tillräcklig utsträckning kan uppnå målen för växande, utveckling eller lärande. Barnets förutsättningar har kunnat försämrats på grund av exempelvis ett handikapp eller en allvarlig sjukdom. Syftet med det särskilda stödet är att ge barnet ett övergripande och systematiskt stöd för växande och lärande och att främja barnets inlärningsförutsättningar. Också ett barn som får särskilt stöd ska få uppleva glädje över att lyckas och lära sig. Detta stärker barnets självkänsla och motivation att lära sig.

Ett beslut om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden sådan utbildning pågår utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för barnet till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt.

Särskilt stöd innefattar specialundervisning och annat stöd som barnet behöver och har rätt till enligt lagen om grundläggande utbildning¹⁹. Specialundervisningen och det övriga stöd som barnet får ska bilda en systematisk helhet. Alla former av stöd som fastställs i lagen om grundläggande utbildning kan användas. Anordnaren av förskoleundervisning ska se till att det finns tillgång till specialpedagogisk kompetens när ett barn ges särskilt stöd.

Ett barn som fått ett beslut om särskilt stöd ska ges specialundervisning i enlighet med en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) som utarbetas för barnet. Syftet med de pedagogiska lösningarna i specialundervisningen är i första hand att säkerställa barnets lärande. De pedagogiska lösningarna kan till exempel gälla undervisningen och arbetssätten eller material och redskap.

Utöver de pedagogiska lösningar i specialundervisningen som stödjer lärandet, har ett barn som får särskilt stöd också rätt till annat stöd i förskoleundervisningen. Sådant stöd är exempelvis individuell elevvård, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel.

Pedagogisk utredning

Innan ett beslut om särskilt stöd fattas ska Kronoby kommun göra en pedagogisk utredning om barnet²⁰. Den pedagogiska utredningen ska göras utgående från barnets eventuella tidigare pedagogiska bedömning och plan för barnets lärande. Det är viktigt att samarbeta med barnet och vårdnadshavaren för att behoven ska kunna utredas och stödet planeras och genomföras på bästa sätt.

För beredningen av ett beslut om särskilt stöd behövs utöver en pedagogisk utredning eventuellt också andra utlåtanden, såsom ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en motsvarande

¹⁸ Lag om grundläggande utbildning 16 a § 1 mom. (642/2010)

¹⁹ Lag om grundläggande utbildning 17 § 1 mom. (642/2010)

²⁰ Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010) och Förvaltningslag 34, 35 och 36 §

(434/2003) ²⁷ Lag om grundläggande utbildning 17 § 3 mom. (642/2010) ²⁸ Förvaltningslag (434/2003)

social utredning. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd.

Beslut om särskilt stöd

Ett skriftligt beslut fattas för ordnande av särskilt stöd. Innan beslutet om särskilt stöd fattas ska barnet och vårdnadshavaren²⁷ höras. Beslutet ska fattas i enlighet med förvaltningslagen²⁸. Beslutet om särskilt stöd ska beskriva barnets huvudsakliga undervisningsgrupp, eventuella tolknings- och biträdestjänster, andra tjänster som barnet behöver samt vid behov undantagsarrangemang i förskoleundervisningen²¹. En besväransvisning ska fogas till beslutet, eftersom vårdnadshavarna har rätt att söka ändring i beslutet genom besvär²². Ett beslut ska alltid motiveras²³. Motiveringarna till beslutet ingår i allmänhet i den pedagogiska utredningen och i eventuella utlåtanden (se pedagogiska handboken).

Ett beslut om särskilt stöd kan fattas innan förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen inleds eller under tiden sådan utbildning pågår utan föregående pedagogisk utredning eller intensifierat stöd, om det ur en psykologisk eller medicinsk bedömning framgår att undervisningen för barnet till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller någon annan därmed jämförbar orsak inte kan ordnas på annat sätt²⁴. Vanligtvis fattas ett beslut om särskilt stöd tidigast när förskoleundervisningen inleds. Endast för barn som omfattas av förlängd läroplikt måste beslutet fattas när barnet är fem år. Ifall ett beslut om särskilt stöd fattas under förskoletiden utan att barnet fått intensifierat stöd, ska beslutet grunda sig på en omvärdering av barnets situation, till exempel till följd av en olycka eller svår sjukdom (se pedagogiska handboken).

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska behovet av särskilt stöd alltid granskas då barnets behov av stöd förändras på de punkter som bestäms i beslutet om särskilt stöd. Att granska behovet under förskoletiden innebär i allmänhet att ändra på en viss sak i beslutet om särskilt stöd. Det kan till exempel gälla biträdestjänster eller särskilda hjälpmedel. För granskningen görs en ny pedagogisk utredning om barnet. Om barnet inte längre behöver särskilt stöd, ska ett beslut fattas om att stödet avslutas. Barnet övergår därefter till intensifierat stöd. Eftersom man i allmänhet inte på en kort tid kan konstatera vilken effekt stödet haft, är det ovanligt att det särskilda stödet avslutas under barnets förskoletid (se pedagogiska handboken).

Individuell plan för hur undervisningen ska ordnas

För verkställandet av ett beslut om särskilt stöd ska en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) utarbetas för barnet. Planen ska beskriva hur barnet ges undervisning och annat stöd i enlighet med beslutet om särskilt stöd²⁵. IP är en skriftlig plan som beskriver målen för barnets förskoleundervisning och lärande, undervisningens innehåll, de pedagogiska metoderna och hur stort stöd barnet behöver.

IP utarbetas alltid i samband med särskilt stöd och bygger på information som tagits fram i samband med en pedagogisk utredning. IP ska utarbetas utgående från barnets eventuella tidigare plan för lärande. Ifall barnet har en plan för småbarnspedagogik, en habiliteringsplan eller andra planer som stödjer barnets förskoleundervisning, ska de utnyttjas med vårdnadshavarens tillstånd.

²¹ Lag om grundläggande utbildning 17 § 2 mom. (642/2010)

²² Lag om grundläggande utbildning 42 § 2 mom. (642/2010)

²³ Förvaltningslag 45 § 1 mom. (434/2003)

²⁴ Lag om grundläggande utbildning 17 § 4 mom. (642/2010)

²⁵ Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

Barnets förskollärare ska utarbeta planen tillsammans med barnet och vårdnadshavaren, om det inte finns något uppenbart hinder för det. Vid behov anlitas också andra sakkunniga.

Den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas ska inte beskriva barnets personliga egenskaper. IP kan innehålla en bilaga med vårdnadshavarens specifika tillstånd att överlåta information. IP ska vid behov ses över så att den motsvarar barnets behov, dock minst en gång per läsår²⁶. Planen ska alltid ses över då barnets behov av stöd eller målen för undervisningen förändras. Om man beslutar att avsluta det särskilda stödet, utarbetas en plan för barnets lärande och barnet övergår till intensifierat stöd.

Förlängd läroplikt

Om det är uppenbart att ett barn på grund av handikapp eller sjukdom inte på nio år kan nå de mål som ställts upp för den grundläggande utbildningen, blir barnet läropliktigt ett år tidigare än vad som bestäms i lagen om grundläggande utbildning²⁷. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller när det har förflutit 11 år sedan läroplikten för barnet som omfattas av förlängd läroplikt²⁸ började. För barn som omfattas av förlängd läroplikt kan förskoleundervisningen omfatta ett eller två år²⁹. Syftet är att förbättra barnets förutsättningar att klara den grundläggande utbildningen så bra som möjligt.

Gravt handikappade barn omfattas av förlängd läroplikt. Också en svår sjukdom kan vara orsak till förlängd läroplikt³⁰. Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan barnet blir läropliktigt. Då fattas också ett beslut om särskilt stöd för barnet. En individuell plan för hur undervisningen ordnas ska utarbetas för barnet då förskoleundervisningen inleds. Alla barn har rätt till förskoleundervisning året innan läroplikten börjar³¹. Barn som omfattas av förlängd läroplikt har rätt till förskoleundervisning från och med början av höstterminen det år barnet fyller fem år. Ett beslut om förlängd läroplikt behövs innan förskoleundervisningen inleds för att rätten ska kunna uppfyllas.

Yrkesövergripande samarbete är en förutsättning för att ett barn ska kunna hänvisas till stöd i ett tillräckligt tidigt skede. Barnets vårdnadshavare ska i tillräckligt god tid få information om de olika alternativen av förlängd läroplikt och om konsekvenserna av olika val. Vårdnadshavaren avgör om barnet ska delta i den frivilliga förskoleundervisningen. Hur länge barnet ska gå i förskola och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet.

Förskoleundervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på tre olika sätt:

- Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.
- Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs³², det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat

²⁶ Lag om grundläggande utbildning 17 a § (642/2010)

²⁷ Lag om grundläggande utbildning 25 § 2 mom. (628/1998)

²⁸ Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utbildning (RP 86/1997)

²⁹ Lag om grundläggande utbildning 9 § 2 mom. (628/1998)

³⁰ Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utbildning (RP 86/1997).

³¹ Lag om grundläggande utbildning 17 § 4 mom. (642/2010) och 26 a § 2-3 mom. (1040/2014)

³² Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 27 §

förvaltningsbeslut ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs.

5.6 Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Specialundervisning på deltid

Ett barn som har svårigheter i sitt lärande eller sin skolgång har rätt att få specialundervisning på deltid vid sidan om den övriga förskoleundervisningen³³. Specialundervisning på deltid ges barn som till exempel har språkliga, matematiska eller motoriska svårigheter eller svårigheter med självkontroll, uppmärksamhet eller sociala färdigheter. Målet med specialundervisningen på deltid är att stärka barnets inlärningsförutsättningar och förebygga svårigheter i utvecklingen och lärandet. Specialundervisning på deltid ges på alla nivåer av stöd.

Specialundervisningen på deltid ska ordnas flexibelt som kompanjonundervisning, i en liten grupp eller som individuell undervisning. Alla vårdnadshavare ska informeras om hur specialundervisning på deltid genomförs i förskolan. Förskolepersonalen ska tillsammans och i samråd med barnet och vårdnadshavaren planera specialundervisningen på deltid samt bedöma behovet och effekten av undervisningen i fråga. Målen för och innehållet i specialundervisningen på deltid ska integreras i barnets övriga undervisning.

Tjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att kunna delta i undervisningen

Ett barn har på alla nivåer av stöd rätt att avgiftsfritt få de tolknings- och biträdestjänster, övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel som förutsätts för att barnet ska kunna delta i undervisningen³⁴. Syftet är att garantera barnet grundläggande förutsättningar för växande och lärande samt tillgängliga lärmiljöer med möjlighet till socialt samspel.

Ett barn ska vid behov få tolkning på grund av till exempel hörselskada eller specifika språkliga svårigheter. Barnet kan också ha behov av kommunikationsmetoder som stödjer eller ersätter tal, till exempel olika symbolsystem. För barn som använder teckenspråk kan man vid behov använda en teckenspråkstolk eller ett biträde som behärskar teckenspråk som stöd för barnets kommunikation. För barn med olika grader av hörselnedsättning kan också andra tolkningsmetoder än teckenspråkstolkning komma i fråga. För barn med specifika språkliga svårigheter används en tolk för talhandikappade eller en **assistent** som behärskar metoder som stödjer och ersätter tal. Även förskolläraren kan stödja barnets kommunikation med hjälp av tecken eller andra symboler.

Det stöd som **assistenten** ger ska hjälpa barnet att klara sig självständigt, ta egna initiativ och utveckla en positiv självkänsla. **Assistentens** stöd kan riktas till ett enskilt barn eller till hela förskolegruppen. Förskollärarens uppgift är att planera, undervisa, stödja och utvärdera barnets och hela gruppens lärande och arbete. **Assistenten** ska handleda och stödja barnet i dagliga situationer och hjälpa barnet att utföra uppgifter enligt förskollärarens eller andra sakkunnigas anvisningar. Lärarna och **assistenterna** ska planera och utvärdera sitt arbete tillsammans och vid behov med den övriga förskolepersonalen.

Ett barn kan behöva särskilda hjälpmedel för att se, höra, röra sig eller för något annat fysiskt behov. Barnet kan också ha specifika behov för lärandet. I sådana fall kan man till exempel använda olika datatekniska tillämpningar, talböcker, konkretiseringsmaterial i matematik eller hjälpmedel som stödjer koncentrationen. De som arbetar med barnet ska vara tillräckligt insatta i

³³ Lag om grundläggande utbildning 16 § 2 mom. (642/2010)

³⁴ Lag om grundläggande utbildning 31 § 1 mom. (477/2003)

användningen av de hjälpmedel som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen och genom samarbete med andra sakkunniga handleda barnet och vårdnadshavaren i användningen av hjälpmedlen. Hjälpmedlen ska användas systematiskt och användningen och behovet ska regelbundet utvärderas.

De som arbetar med barnet ska tillsammans och vid behov med hjälp av andra sakkunniga planera användningen av de tjänster och hjälpmedel som förutsätts för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen. Stödet för barnet kan förutsätta specialkompetens som personalen vid den egna förskoleenheten saknar. I sådana fall utnyttjas till exempel inlärnings- och handledningscenter som erbjuder tjänster för barnen och utbildning och konsultation för personalen.

Anordnaren av förskoleundervisning beslutar om tolknings- och biträdestjänster och om övriga undervisningstjänster och särskilda hjälpmedel. Barnets förskollärare och elevvårdspersonalen bedömer tillsammans behovet och omfattningen av de tjänster och hjälpmedel som barnet behöver. Även den information som fås av barnet och vårdnadshavarna och eventuella utlåtanden av utomstående experter utnyttjas. Behovet av tjänster och hjälpmedel för barn som får intensifierat stöd beskrivs i en pedagogisk bedömning. Om barnet får särskilt stöd, bedöms behovet av tjänster och särskilda hjälpmedel i en pedagogisk utredning och fastställs i ett beslut om särskilt stöd. För ett barn som får allmänt och intensifierat stöd fattas ett förvaltningsbeslut om de tjänster och särskilda hjälpmedel som barnet behöver. Användningen av tjänster och hjälpmedel beskrivs i en plan för barnets lärande eller en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas.

6 Elevvård

I enlighet med läroplansgrunderna används i denna plan begreppen ELEVVÅRD (i stället för lagstiftningens begrepp elevhälsa), BARN (i stället för studerande) och FÖRSKOLA (i stället för läroanstalt)

Elevvården har blivit en allt viktigare del av förskolans kärnverksamhet i takt med att uppväxtmiljön och förskolans verksamhetsmiljö förändras. Elevvårdsarbetet ska utgå från barnets bästa.

Barnet har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att barnet ska kunna delta i undervisningen. Elevvård innebär att främja och upprätthålla

- barnets lärande
- barnets goda psykiska och fysiska hälsa samt sociala välbefinnande
- verksamhet som ökar förutsättningar för dessa i förskolan

Elevvården ska i första hand bestå av förebyggande, gemensam elevvård som stöder hela förskolan. Utöver det har barnet också lagstadgad rätt till individuell elevvård. Elevvårdsarbetet ska grunda sig på ett respektfullt förhållningssätt till barnet och vårdnadshavaren och värna om deras delaktighet. Att personalen inom olika yrkesgrupper konsulterar varandra är en viktig arbetsmetod inom elevvården.

Elevvården ska ordnas genom yrkesövergripande samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att elevvården bildar en fungerande och sammanhängande helhet. Elevvården ska genomföras i samarbete med barnet och barnets vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder. Vid behov ska man också samarbeta med andra aktörer.

Elevvården i förskolan hör till hela arbetsteamet och alla som ansvarar för elevvårdstjänsterna. Förskolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i förskolgemenskapen. Till elevvårdstjänsterna hör psykolog- och kuratorstjänster samt hälsovårdstjänster. Dessa experters uppgifter berör både individen, gemenskapen och samarbetet. Tjänsterna ska vara lätt tillgängliga för barnen och vårdnadshavarna. Tjänsterna ska ordnas inom lagstadgad tid.

Barnen och deras vårdnadshavare ska informeras om den elevvård som finns att tillgå och anvisas att söka de elevvårdstjänster som de behöver. Barnets och vårdnadshavarens delaktighet i elevvården, systematiskt samarbete och information om elevvården ökar kännedomen om elevvården och sänker tröskeln till att anlita tjänsterna.

Målen, uppdragen och principerna för genomförandet av elevvården ska utgöra en sammanhängande helhet från förskoleundervisningen till utbildningen på andra stadiet. Kommunikationen mellan de olika utbildningsstadierna är viktig. Enhetliga förfaringssätt stödjer barnets hälsa, välbefinnande och lärande i de olika utvecklingsstadierna.

6.1 Yrkesövergripande grupper leder arbetet

Styrgrupp för elevvården

Förskolornas elevvårdsgrupper

Expertgrupper vid
enskilda ärenden
OBS! Samtycke krävs

Övriga grupper
Pedagogisk stödgrupp

Styrgrupp för elevvården

- en styrgrupp för hela kommunen
- utses av bildningsnämnden
- representanter från olika sektorer och förvaltningar
- ansvarar för planering, utveckling och utvärdering av utbildningsanordnarens elevvård som helhet
- sammansättning:
 - o bildningschef, sammankallare
 - o chef för småbarnspedagogik och förskola
 - o representant för Kronoby socialservice
 - o representant för Kronoby hälsovård
 - o ansvarig kurator
 - o skolpsykolog
 - o koordinerande speciallärare
- gruppen utser inom sig ordförande och sekreterare, första mötet under hösten

6.2 Gemensam elevvård

Elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen i förskolan. Till den gemensamma elevvården hör att följa upp, utvärdera och utveckla välbefinnandet i förskolan och förskolegrupperna. Dessutom ska man se till att verksamhetsmiljön i förskolan är hälsosam, trygg och fri från hinder. Gemensamma förfaringssätt ska utvecklas i samarbete med småbarnspedagogiken, rådgivningen och övriga kommunala myndigheter och aktörer som främjar barnens välbefinnande.

Att barnen och vårdnadshavarna är delaktiga och får sin röst hörd i frågor som gäller den gemensamma elevvården är viktigt och stärker välbefinnandet. Den gemensamma elevvården ska skapa förutsättningar för samhörighet, omsorg och öppen kommunikation i förskolan. Förfaringssätt som ökar delaktigheten hjälper också till att förebygga och upptäcka problem i ett tidigt skede och ordna det stöd som behövs.

Barnet har rätt till trygga lärmiljöer. Det innebär såväl fysisk och psykisk som social trygghet. Utgångspunkten i förskoleundervisningen är att garantera barnens och personalens säkerhet i alla situationer. En lugn atmosfär främjar arbetsron. Anordnaren av förskoleundervisning ska som en del av elevvårdsplanen för förskoleenheten utarbeta en plan för att skydda barnen mot våld, mobbning och trakasserier. Om det förekommit trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld i förskolan eller på väg till eller från förskolan, ska läraren, daghemsföreståndaren eller rektorn informera vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den som misstänks för detta och för den som utsatts för detta³⁵.

Omsorg om byggnaden, undervisningslokaler och läromedel bidrar till en hälsosam och trygg miljö. Till främjande av trygghet hör också de förfaringssätt som gäller transporterna till och från förskolan, datasäkerheten och att förebygga olyckor. Ifall förskoleundervisningen ordnas i anslutning till skolan, ska man vid undersökningar av skolmiljön och välbefinnandet även ta förskolan i beaktande.

Förskolornas elevvårdsgrupper

- ansvarar för den gemensamma elevvården i förskolan
- behandlar inga ärenden gällande enskilda barn
- ansvarar för planering, utveckling, genomförande och utvärdering av elevvården vid förskolan, t.ex. värdegrundsdiskussioner, uteaktiviteter, temadagar, mm. ansvarar för uppdatering av ordningsregler, regler för frånvaro, mobbnings-, säkerhets- och krisplaner
- ansvarar för den förskolspecifika elevvårdsplanen i arbetsplanen i samarbete med barn och vårdnadshavare
- sammanträder vid höstterminens början (inom september) och gör då upp tidtabell för läsåret.
- dokumenterar arbetet i form av offentliga mötesprotokoll

Elevvårdsgruppernas sammansättning:

- o Förskolan: **Ledaren för småbarnspedagogik och förskola** (leder och sammankallar), hälsovårdare, skolkurator, psykolog, speciallärare. Kan vid behov höra experter och andra samarbetspartners.

6.3 Individuell elevvård

Med individuell elevvård avses hälsovårdstjänster, psykolog- och kuratorstjänster som ges barnet samt yrkesövergripande elevvård som gäller ett enskilt barn. Under förskoleåret görs en hälsoundersökning på rådgivningen. Föräldrarna bokar själva tiden. Läkemedelsplaner uppgörs vid behov av rådgivningsläkare men för det mesta sköts detta via specialistsjukvården. Hälsovårdaren finns tillgänglig för personalkonsultationer.

Elevvårdslagen förutsätter även att barn har rätt till personligt samtal med kurator eller psykolog inom sju arbetsdagar efter begäran, i brådskande fall samma eller följande dag. Det ska även vara möjligt att vid behov besöka hälsovårdaren utan tidsbeställning.

Målet med den individuella elevvården är att följa upp och främja barnets utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande som helhet. Det är också viktigt att garantera tidigt stöd och förebygga

³⁵ Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 13 § 2 mom. Och Lag om grundläggande utbildning 29 § 3 och 7 mom. (163/2022)

problem. Barnens individuella förutsättningar, resurser och behov ska beaktas både när elevvårdsstödet planeras och i förskolans vardag.

Individuell elevvård (åtminstone då det handlar om individuell elevhälsa, dvs. ärenden som gäller det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet) förutsätter alltid vårdnadshavarens samtycke. Barnets delaktighet, egna önskemål och åsikter om åtgärder och lösningar som gäller honom eller henne ska beaktas enligt barnets ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar. Växelverkan ska vara öppen och präglas av respekt och konfidentialitet. Arbetet ska ordnas så att barnet upplever situationen som rofylld och att han/hon får sin röst hörd. Bestämmelser om sekretess och överlämnande av uppgifter ska följas i elevvårdsarbetet.

Expertgrupper som tillsätts vid enskilda elevärenden

- ansvarar för den individuella elevvård som hör till elevhälsan (fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande)
- utreder stödbehovet och hur elevhälsotjänster ska ordnas för ett enskilt barn
- tillsätts vid behov och med samtycke
- kan bestå av 2-3 personer, sammansättningen kan variera (t.ex. kurator, psykolog, hälsovårdare, förskollärare, speciallärare)
- varje expertgrupp ska ha en ansvarsperson, som är "den till vars expertis problemet huvudsakligen hör"
- ansvarspersonen sammankallar och har ansvar för dokumentationen i elevhälsojournalen (se bild på nästa sida, samt sammanställning om dokumentation)



Bild: Regionförvaltningsverkets svenska enhet för bildningsväsendet/Thomas Sundell

Övriga grupper

- Yrkesövergripande grupper som ansvarar för pedagogiska frågor i förskolan hör inte till elevhälsan och omfattas inte av den nya lagen (rörande samtycke och dokumentation)
- **Pedagogisk stödgrupp**

-
- kan ha samma sammansättning som elevvårdsgruppen, men även bestå av en mindre yrkesövergripande grupp. Gruppen behandlar i huvudsak ordnandet av trestegsstödet och fungerar som bollplank för förskolepersonal vid gruppgenomgångar.
 - arbetet ska ske i samarbete med barnet och vårdnadshavaren
 - dokumenterar arbetet i elevregistret

- **Antimobbningsarbete**

- förebygger, utreder och följer upp mobbning i förskolan (enligt beskrivning i Handlingsplan för att förebygga och ingripa i mobbning)
- arbetet ska ske i samarbete med barnet och vårdnadshavaren
- dokumenterar arbetet i elevregistret

6.4 Tystnadsplikt och samtycke

Sekretessbelagda är uppgifter om att ett barn fått intensifierat eller särskilt stöd, befriats från undervisning och de handlingar som hänför sig till dessa och de uppgifter som ingår i dem. Sekretessbelagda är också handlingar som gäller elevvården och de uppgifter som ingår i dem. Även resultat i psykologiska test och andra test av barnet är sekretessbelagda.

Trots sekretessbestämmelserna har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuell elevvård rätt att få ta del av och delge sådana uppgifter som är nödvändiga för att den individuella elevvården ska kunna ordnas och genomföras.

Den som lämnar ut information måste överväga om det handlar om information som är nödvändig för att garantera barnets och barngruppens säkerhet. Informationen kan till exempel gälla en sjukdom som barnet har som måste beaktas i undervisningssituationerna. Även om det finns en lagstadgad grund för att lämna ut information är det, med tanke på samarbetet och förtroendet, alltid bäst att i första hand be om vårdnadshavarens samtycke för att lämna ut sekretessbelagda uppgifter.

Samtycke

Den individuellt inriktade elevhälsans insatser genomförs med vårdnadshavarnas samtycke, i regel muntligt. Skriftligt samtycke krävs för att involvera utomstående i en expertgrupp och för att lämna ut uppgifter. Om vägran att samtycka leder till att förutsättningarna för en barnskyddsanmälan uppfylls ska en anmälan göras. Vägran till samtycke får inte automatiskt leda till en barnskyddsanmälan, elevhälsa är inte tvångshjälp.

Åtgärder i den pedagogiska stödgruppen hör inte till elevhälsan och kräver inte samtycke, men sker i samarbete med barn och vårdnadshavare.

6.5 Anvisningar för dokumentation

Protokoll från elevvårdsgruppen

- inte sekretessbelagda, eftersom inga elevärenden behandlas
- ansvarsperson: **ledare för småbarnspedagogik och förskola**

Elevregister

- registeransvarig: **ledare för småbarnspedagogik och förskola**
- pedagogiska stödgruppen dokumenterar sitt arbete här
- innehåller enligt tidigare praxis undertecknade original av följande dokument:
 - pedagogisk bedömning
 - plan för lärande
 - pedagogisk utredning
 - individuell undervisningsplan
 - mobbningsförebyggande arbete
 - psykologutlåganden som är till grund för trestegsstödet
 - medicinska utlåtanden som är till grund för trestegsstödet
 - förvaras inlåst i dagvårdsledarens kansli
- sänds till skolan vid stadiabyte och arkiveras efter avslutad grundläggande utbildning i 10 år

Planer för undervisningen

- ansvarsperson: förskolläraren
- innehåller sådana kopior ur elevregistret som behövs för den dagliga verksamheten
- förvaras i förskolan på säker plats enligt tidigare praxis

Elevhälsojournal

- registeransvarig: utbildningsanordnaren, ansvarsperson utses av **ledaren för småbarnspedagogik och förskola** (t.ex. specialläraren)
- innehåller anteckningar (ansvarspersonen i expertgruppen gör anteckningarna) i kronologisk ordning för varje enskild elev vars ärende har behandlats. Följande uppgifter bör ingå:
 - namn, personbeteckning, hemkommun, kontaktuppgifter, (vårdnadshavarnas namn och kontaktuppgifter)
 - vad ärendet gäller och vem som inlett ärendet
 - vilka åtgärder som genomförts medan situationen har utretts
 - uppgifter om behandlingen vid expertgruppens möte, mötesdeltagarna och deras ställning, mötesbesluten, planen för genomförande och vem som ansvarar för genomförande och uppföljning
 - uppgifter om åtgärder som har genomförts
 - datering samt namn och ställning för den som gjort dokumentationen
 - om uppgifter lämnas till en utomstående ska det antecknas vilka uppgifter som lämnats ut och till vem samt på vilka grunder detta har skett (vems samtycke/vilken paragraf)
- förvaras inlåst i förskolan
- sänds till skolan vid stadiabyte och arkiveras efter avslutad grundläggande utbildning i 10 år
- möjlighet att använda Aura-programmet eller andra patientregister för detta utreds

6.6 Planer för elevvården

Välfärdsplan för barn och unga

- görs tillsammans med Karleby stad och godkänns av kommunfullmäktige
- gäller för fyra år
- enligt Barnskyddslagens § 12

Lokal läroplan

- I den lokala läroplanen beskrivs elevvården i kommunen

Förskolspecifika elevvårdsplaner

- ingår i förskolans verksamhetsplan
- ses över inom ett år efter det att välfärdsplanen uppdaterats



Kronoby kommun
Kruunupyyn kunta

Första veckan-blankett

VÄLKOMMEN TILL _____ FÖRSKOLA!

Vår uppgift är att ge bästa möjliga förskoleundervisning och stöda barnets förutsättningar för inläring och fostran i samarbete med hemmet. Denna förfrågan är en av våra metoder att lära känna ert barn. Lärarna i förskolan och specialläraren samarbetar för att vi på ett flexibelt sätt ska kunna svara på det enskilda barnets behov. Vi tar i beaktande barnens olika behov och stöder en trivsamt och bra förskola. Vi hoppas att ni kontaktar oss gällande alla förskolorelaterade frågor eller bekymmer.

Vi hoppas att ni, som är de största experterna på ert barn, fyller i blanketten tillsammans med ert barn och returnerar blanketten till förskolan redan imorgon!

Med vänlig hälsning,

Lärare i förskolan _____

E-postadress _____ telefon _____

Speciallärare i förskolan _____ e-post _____ telefon _____

Barn	Namn		Födelsedatum
Vårdnadshavare/ syskon	Namn	Namn	
	e-post	e-post	
	telefon	telefon	
	syskon		
Foto-, film tillstånd för dokumentation	Vårt barn får delta	<input type="checkbox"/>	
	Vårt barn får inte delta	<input type="checkbox"/>	

1. Vad tycker du är viktigt i fostran av ditt barn?

2. Vad förväntar ni er av förskolan?



3. Beskriv barnets personlighet (blygt, livligt, lugnt, rädslor etc.)

4. Vilka är barnets favoritsysselsättningar och lekar?

5. Vilka erfarenheter har ert barn av dator och lärplatta?

6. Har barnet fått terapier?

Nej

Ja, vilka?

Bifoga de senaste utlåtandena från terapierna

7. Har barnet frågor, önskemål och förväntningar eller känner barnet rädsla inför förskolan?

8. Barnets upplevelser och stämning efter den första förskoleveckan?

9. Annat (specialdieter, allergier m.m.):

Ort och datum

Vårdnadshavarens underskrift

Vårdnadshavarens underskrift

Barnens utvärdering, september

Datum / 20__

förvaras i barnets dokumentpärm

Hur tycker du starten i förskolan varit? 😊 😞

Vad är du bra på och vad vill du lära dig i förskolan?

Vad tycker du är roligt i förskolan?

Vad tycker du är tråkigt och svårt?

Ta med till utvecklingssamtalet med vårdnadshavarna

Barnens utvärdering, april

Datum / 20__

förvaras i barnets dokumentpärm

Hur tycker du året i förskolan varit? 😊 😞

Vad har du lärt dig i förskolan?

Vad har varit tråkigt och svårt?

Hur känns det att börja skolan i höst/fortsätta ett år till i förskolan? 😊 😞

Finns det ännu något som du vill göra i förskolan?

Ta med till utvecklingssamtalet med vårdnadshavarna



BARNETS PLAN

kryssa för det ena eller båda alternativen:

- för lärande inom förskoleundervisningen
 för småbarnspedagogik

1 Basuppgifter

Barnets namn	Födelseid
Namn på förskolan/enheten för småbarnspedagogik	
Vårdnadshavarnas namn	

2 Uppgörandet av barnets plan

2.1 Person som ansvarar för uppgörandet av planen (namn, befattning, kontaktuppgifter)
2.2 Övrig personal och sakkunniga som deltagit i uppgörandet av planen
2.3 Beskrivning av hur barnets perspektiv och åsikter har beaktats
2.4 Beskrivning av hur vårdnadshavarens synpunkter har beaktats och hur samarbetet ordnats

3 Mål för den pedagogiska verksamheten och för barnets lärande

Målen kan preciseras under året enligt barnets behov. Anteckna datum för eventuella nya mål som lagts till i planen under läsåret.

3.1 Beskrivning av barnets styrkor, intressen och behov samt hur de beaktas		
3.2 Pedagogiska mål	3.3 Åtgärder och metoder för att uppnå målen	3.4 Mål uppnått, datum

3.5 Eventuella andra behov av stöd för barnets utveckling och lärande samt mål för stödet och överenskomna åtgärder (t.ex. bildstöd, hjälpmedel, stöd inför övergångar eller förändringar i barnets livssituation)

4 Andra omständigheter som ska beaktas för att stödja barnets välbefinnande

5 Eventuella andra dokument och planer som använts vid uppgörandet av denna plan

6 Utvärdering av barnets plan i slutet av verksamhetsåret

6.1 Tidpunkt för utvärdering

6.2 Beskrivning av hur målen i barnets plan har uppnåtts

7 Datering och underskrifter

Planen uppgjord	Planen utvärderad
Vårdnadshavarens underskrift(er)	Personalens underskrift(er)

Vårdnadshavares utvärdering, vårterminen

Datum / 20__

makuleras vid förskoleårets slut

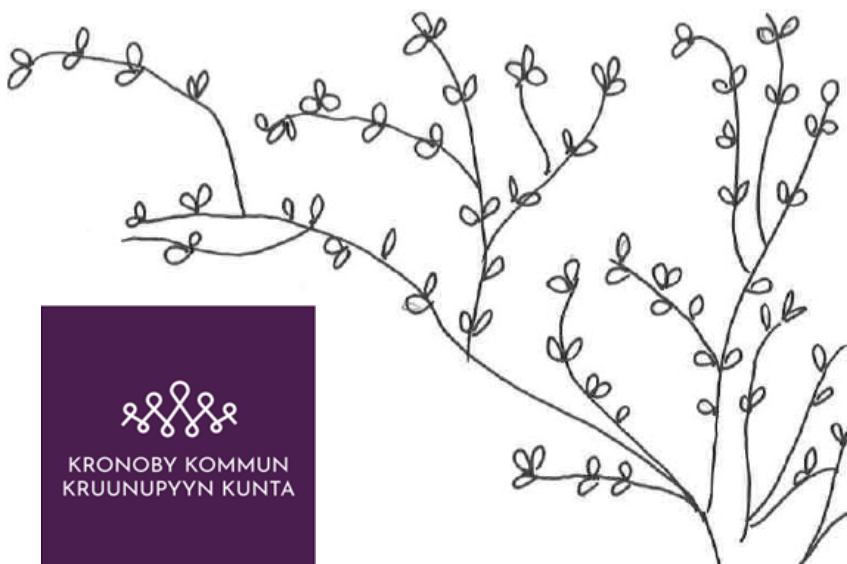
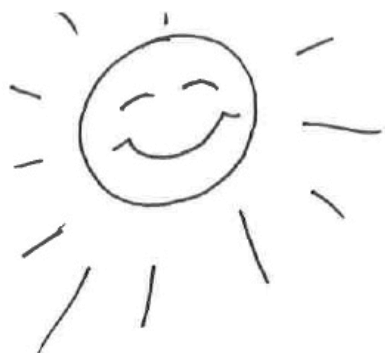
Hur tycker ni att förskoleåret har varit?

Vad tycker ni att ert barn lärt sig i förskolan under året?

Hur tycker ni att samarbetet mellan förskolan och hemmet har fungerat?

Annat viktigt att diskutera?

Tankar inför skolstarten?



INTYG

Namn

Födelsedatum

har deltagit i förskoleundervisningen i

_____ förskola

I enlighet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014. (föreskrift 102/011/2014)

Datum

Förskollärare



VECKOPLANERING V.

GRUPP:

Aktivitet	MÅNDAG	TISDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
För-middag					
Efter-middag					
Övrigt					

MÅL för aktiviteten

HUR gör vi? Gruppindelning, arbetssätt mm.

UTVÄRDERING:**DET HÄR OBSERVERADE VI OCH DET HÄR TAR VI MED OSS FRÅN VECKAN. Förverkligande och utveckling**

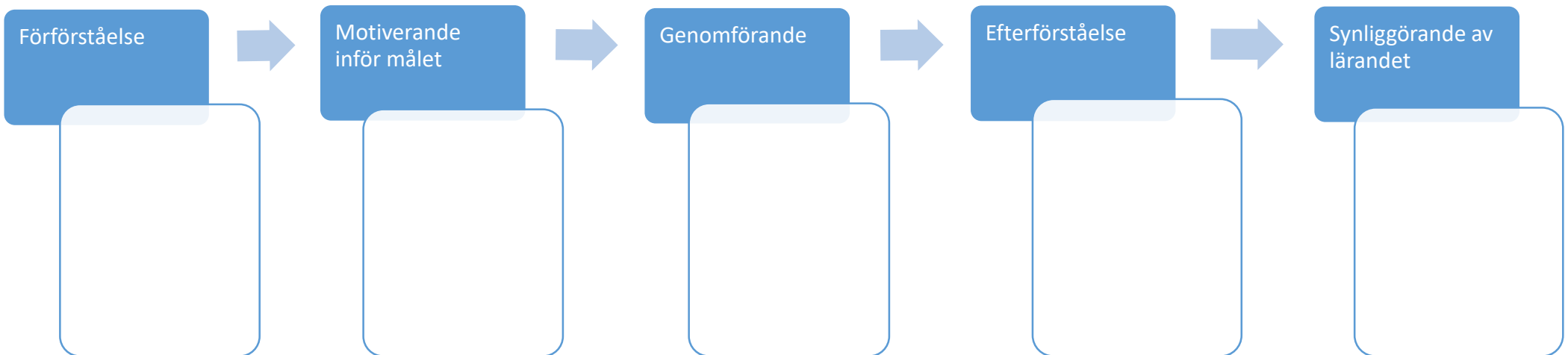
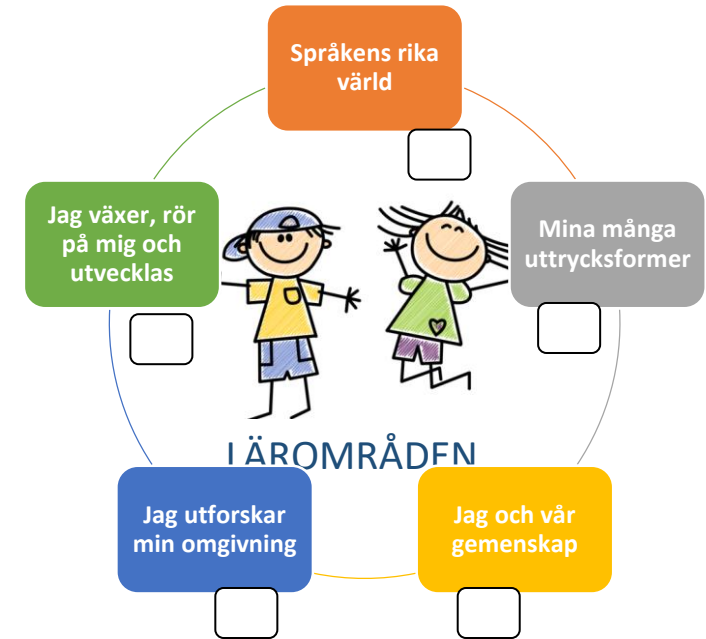
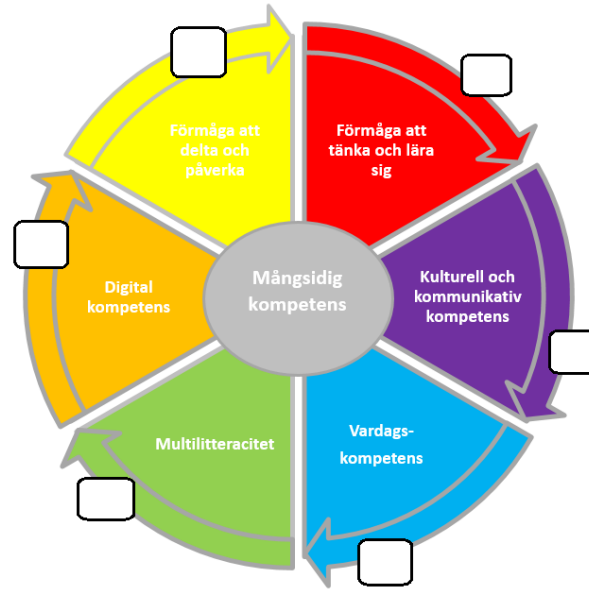
	MÅNDAG	TISDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
Barn					
Personal					

PEDAGOGISK PLANERING FÖR TEMA-ARBETE

BARNENS INTRESSEN OCH BEHOV

MÅL:

**VAD?
HUR?
VARFÖR?**



GENOMFÖRANDE

I beskrivningen av genomförandet bör det framgå hur man beaktat och arbetat med barnens förslag under projektet

SPRÅKENS RIKA VÄRLD



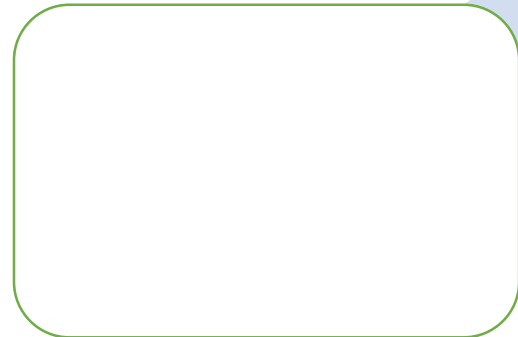
MINA MÅNGA
UTTRYCKSFORMER



JAG OCH VÅR GEMENSKAP



MÅL



JAG VÄXER, RÖR PÅ MIG
OCH UTVECKLAS



JAG UPPTÄCKER MIN
OMGIVNING



UTVÄRDERING AV PROJEKTET

**UPPNÅDDES
MÅLET? BESKRIV!**

**KUNDE VI HA
GJORT NÅGOT
ANNORLUNDA?**

**VAD TAR VI MED OSS
OCH HUR KAN VI
VIDAREUTVECKLA?**

PERSONALENS SJÄLVVÄRDERING

Namn: _____

Datum (höst): _____

Svara på frågorna nedan och lämna in blanketten till din förman.

Datum (vår): _____

Hur har verksamhetsåret varit hittills? Vad har fungerat bra och mindre bra? Finns det några åtgärder som behöver göras?

Vilka frågor väcker barngruppen hos dig?

Reflektera över ditt eget deltagande i planering, genomförande, pedagogisk dokumentation och utveckling i gruppen. Hur har ni gjort? Finns det ändringsförslag?

Reflektera över ditt eget förhållningssätt till de värderingar som finns i planen för småbarnspedagogik (barnsyn, synen på lärande, lärområdena).

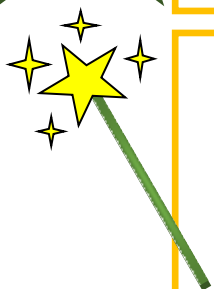
Hur tycker du att samarbetet fungerar i gruppen och på enheten? Beskriv din egen roll.

Reflektera över din egen pedagogiska arbetsinsats hittills i år. Är du nöjd?

Vilka är dina konkreta mål inför det fortsatta arbetet i barngruppen och arbetsteamet under året?

Två stjärnor och en önskan

Nämn två (2) saker som du upplever har varit positiva under året och en (1) önskan inför framtiden.



TEAMETS UTVÄRDERING

Enhet/grupp: _____

Datum (höst): _____

Datum (vår): _____

Teamet fyller gemensamt i blanketten i två steg. På hösten fyller man i de lila fälten och på våren fyller man i de gröna fälten.

A. BARNGRUPPEN

Beskriv barngruppens **styrkor** och **utmaningar**. Utgå från barnens planer, observationer av barngruppen samt från samtal med barnen och deras vårdnadshavare.

Vilka **kompetenser** och **lärområden** i planen för småbarnspedagogik bör vi särskilt satsa på i år? Utgå från barngruppens styrkor och utmaningar som ni definierat ovan.

På vilket sätt gör vi barnen **delaktiga** i planeringen och utvärderingen av verksamheten?

UTVÄRDERING. Hur väl har vi lyckats skapa en målstyrd pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barngruppen? Vilka lärdomar tar vi med oss framöver?

B. PERSONALEN

Hur fungerar **arbetsfördelningen** och **delaktigheten** i vårt team? Vilka är våra **styrkor**?

Hur fungerar **samarbetet** med de övriga grupperna på enheten? Hur fungerar våra **gemensamma regler**?

Hur fungerar vår **planering**? Hur synliggör vi vår planering?

Hur kan vi **utveckla och förbättra** vårt arbete under året? Vilka **konkreta mål** ska vi ha för fortsättningen? Hur når vi målen?

UTVÄRDERING. Hur väl har vi lyckats uppnå målen för personalen? Vilka lärdomar tar vi med oss framöver?

C: VÅRDNADSHAVARNA

Vilka är de **viktigaste synpunkterna** som vårdnadshavarna uttryckt gällande verksamheten och värderingarna? Utgå från samtalen med vårdnadshavarna.

Hur förverkligas vårdnadshavarnas **delaktighet och inflytande** under året? Hur sker vårdnadshavarnas utvärdering?

UTVÄRDERING. Hur väl har samarbetet med vårdnadshavarna fungerat under året? Vilka lärdomar tar vi med oss framöver?

LÄRMILJÖERNA OCH -PROCESSERNA

Hur fungerar **lärmiljöerna inom- och utomhus**? Finns det något vi behöver förändra och utveckla för att skapa bättre lärmiljöer?

Hur synliggör vi **lärandeprocessen** genom **pedagogisk dokumentation** (förförståelse, genomförande, efterförståelse)? Hur kan vi utveckla detta?

UTVÄRDERING. Hur har lärmiljöerna och –processerna utvecklats under året? Vilka lärdomar tar vi med oss?